నీతికథావల్లరి

పూర్వకవికృతంబులగు కేయూరబాహుచరిత్రము,
పంచతంత్రము అను గ్రంథములనుండి యేర్చికూర్చిన

(పద్యకథలు.)

మొదటికూర్పు 1000.

మేనేజరు
ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయము,
పిఠాపురము.
1927.

[వెల 0—8—0.

పి ఠా పు ర ము.

శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల,

౧౯౩[illegible]

పీఠిక.

విద్యార్థుల కుపన్యాసరూపమున విషయమును బోధిం
చుటకంటెఁ గథారూపమున బోధించుట సులభముగానుండు
ను. అట్టికథలను గ్రొత్తగ వ్రాయుటకంటెఁ బూర్వకవుల కా
వ్యములలోని కథలను బోధించుటవలనఁ గావ్యగుణమునం
దధికగౌరవము గలుగఁగలదు. కావునఁ బూర్వకవులగ్రంథము
లలోనుండి మేమీ నీతికథలు విద్యార్థుల కధికోపయోగకరం
బులుగా నుండునని యెంచి యేర్చి కూర్చి ప్రకటించితిమి. వి
ద్యాధికారులు మాయుద్యమము నాదరింపవలయు నని కోరు
చున్నాము.

ప్రకాశకుఁడు.

విషయసూచిక.

నీతికథావల్లరి

ప్రథమభాగము

౧. చదువుకొన్న మూర్ఖుడు

క. గార్గ్యుఁ డనువిప్రుఁ డొకరుఁడు
దుర్గారాధనముఁ జెప్పు దొసఁగులఁ బనుచున్
దుర్గాటవిలోఁ జేయ ని
ర్గళగతిఁ దన్నుఁ జూచి యాయంబికయున్. 1

క. వర మడుగు మనిన మ్రొక్కుచు
సరభసమగుకాంతుతోడ సంజీవని ని
ర్భరకరుణ న్నాకొసఁగుము
పరమేశ్వరి యనినఁ గొన్ని పచ్చనియాకుల్. 2

చ. తలఁచినమాత్ర నాత్మకర
తామరసంబున నున్న వాని ని
మ్ములఁ గృపచేసి వీని రస
ముం బయిపైఁ జిలికింపఁగా శవ

మ్మలకును బ్రాణముల్ గలిగి
　　ముంపటిరూపము వచ్చి తేజముం
బలమును జెంది పూర్వగుణ
　　భంగిఁ జరించుట కల్గు నెల్లెడన్.

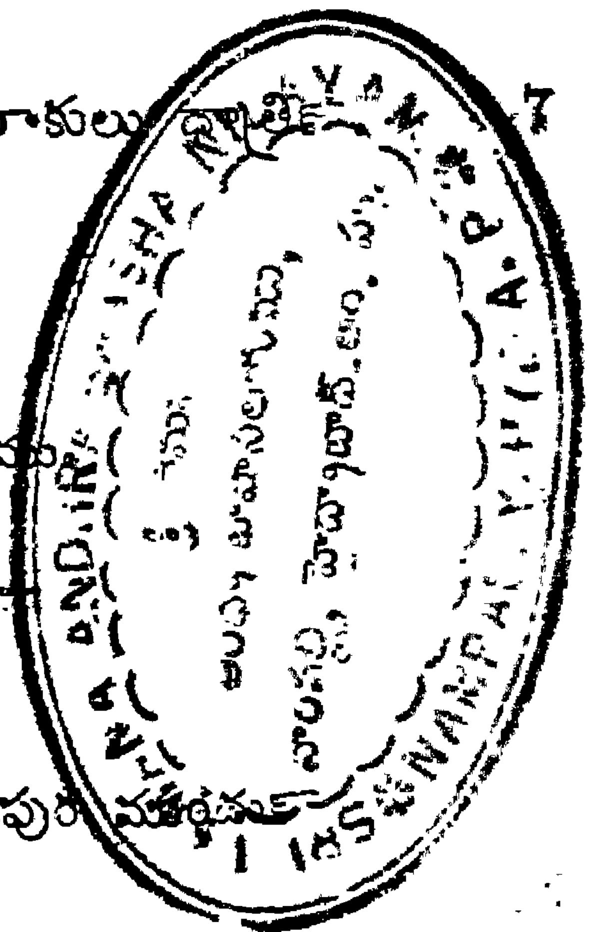
క. ఎండవు తఱుఁగ వనుచు నిడి
చండిక పొడఁగానరాక చనుటయు మదిలో
నిండిన సంతసమున వి
ప్రుం డవికొని యాత్మపురము ప్రోవనొకరుఁడున్. ౪

చ. చనునెడ నిర్మనుష్య మగు
　　చక్కటి నప్పెనుగాన నెండిపో
యిన యొకపుండరీకశవ
　　మీరము వెల్పల నున్నఁ జేరఁగాఁ
జని తనకన్న యౌషధము
　　శక్తి నిజంబుగఁ జూడ నెంచి చే
త నలఁపి యాకులం బసరు
　　దానివయిం బిడిచెం గుబుద్ధియై. ౫

. పిడిచిన నేమిచెప్ప నతి
　　భీకరదుస్సహపుండరీక మ
ప్పుడ తన నిద్ర మేల్కనిన
　　పోలిక మోగ్రుచు బిట్టు లేచి య

వ్వాడఁ గగువిప్రుఁ గూయిడఁగఁ
జేసి మృతుం బొనరించి మ్రింగె మే
ల్వడసియు బుద్ధిచాలనియ
భాగ్యులు తత్ఫల మందనేర్తురే. 6

మఱియ కళాకృషిబీజము
మఱియ తనఫలప్రదక్షమాజము తలఁపఁ
మఱియ చెలి మఱియ చుట్టము
మతిహీనులు చూడ మొరడుప్రమాకులు ధాత్రిన్. 7

౨. పోరునష్టము.

నర్మదతటమున హింసా
కర్మం బొరు లెఱుఁగకుండఁ గాఁపురి మతిమూ
ధర్మమునఁ జరించు కపట
ధార్మిక మొక్కపులి యొక్కతఘకుంజమునన్. 1

ఇట్లు వర్తింపుచుండ నొక్కనాఁ డవ్వనంబున మృగంబు
లెల్లఁ బెద్దయు నమ్మి తమ్ముఁ బరిపాలించుట వేఁడిన నది
యును హింసాధర్మంబున దండనం బొనరింపంగాని న్యా
యాన్యాయంబులు నిర్ణయించి మిమ్ముఁ దగుభంగి శిక్షిం

పెంగలవాఁడ ననియె నవ్విధం బట్లు చెల్లుచుండ నొక్క నాఁడు. 2

క. ఒక్కయెడం దమలో నొక
బొక్కకు వా దడిచి శశకముఁ గపింజలముం
గ్రిక్కునఁ బఱతెంచి పులికి
మొక్కుచు నిజవాద మిరువురుం జెప్పటయున్. 3

వ. ఆవ్యాఘ్రంబును వానితోడ. 4

గీ. ముదిసినారము కానము మున్నువోలె
శ్రవణములు దూరమును వినుశక్తి లేదు
కదియఁ జనుదెంచి చెప్పుఁడు కార్యమనుచు
నవియుఁ దేకువమాలి డాయంగ నడువ. 5

క. ముందటికాళ్ళం గొని యా
కుందేలుం గైదుఁ బట్టికొని గొంతుక నం
దంద కఱచి భక్షించి య
మందప్రీతిఁ బులి శౌర్యమత్తమై యుండెన్. 6

క. అలఁతు లగుకార్యములు ఘన
ములునేసి చలంబు పెర్మిఁ బోరఁగ నవి రా
జులచెవులఁ బడ్డ నిరుదెఱఁ
గులవారికిఁ జాల గీడగుట సందియమే. 7

3. అకారణకలహము, ఆత్మవినాశము.

క. ధరణిపయి లాటనరపతి
పురిఁ దేనియ నమ్మ్మకొఱకు బోయలపల్లెం
జరియించుచుండువాఁ డొక
పురుషుం డది యొక్కకలశమునఁగొని కడఁకన్. 1

వ. అరిగి యానగరంబున నొకసన్నపు వీథియందు. 2

ఉ. తేనియకుండ మోచికొని
దిక్కులు నాలుగు బిక్కమోడ్కి నే
దేనియుఁ జూచుకొంచు నొక
యేనికకట్టెదుటన్ మదాంధమై
రా నచటం దొలంగెడు పు
రంబుజనంబును జూచి భీతుఁడై
తానును నుత్తరించుచుఁ బ
దంబులు తొట్రుపడంగఁ బోవుచున్. 3

గీ. వడఁకుఁ గొని నిలవఁ ద్రొక్కని యడుగు కొంత
జాతి మొగ్గతిలంబడఁ బోవుటయును
నిండి మూఁపునఁదాల్చిన కుండ తొలఁకి
యొలికె మధుబిందు వొకకొంత యుర్విమీఁదఁ 4

సీ. ఆ తేనెబొట్టున కచట నీఁగలుముసి
రిన వానిఁ బట్టంగ నని కడంకఁ
జేరె నచ్చటి కొక్క చెలఁది, యాచెలఁది మ్రిం
గిన బల్లి నొకపిల్లి దినియె, నంత
నాపిల్లిఁ గఱచె రాజాధీన మగువేట
కుక్కయొక్కటి, దానిఁ గోప మడరఁ
బొడిచె బిడాలంబు, నొడయనినగరికు
క్కలవారు చంపిరి కదఁగి దాని

గీ. దాని నాడవారు తవిలి చంపించిరి
కుక్క, నూతఁ గినిసి కుక్కవేఁట
కాండ్రు రంపజేగి కత సవిస్తరముగ
నృపతితోడఁ జెప్ప నృపతి యలిగి.

మ. తగ ఫ్రాహింపక యూరివాడప్రజలం
దాఁ జంపఁగాఁ బంచినన్.
జగతీవల్లభుఁ డైననేమి యని యు
త్సాహించి సన్నద్ధులై
నగరం గొల్వనివార లొక్కదెసనై
నానాయుధోపేతులై
తెగి భూపాలకసేనఁ దాఁకిరి మహో
ద్రేకంబుతో నార్చుచున్ .

ఉ. రెండుతెఱంగువారలును
రిత్తకు రిత్త చలంబు పెంపునన్
భండన ముగ్రభంగుల నొ
నర్చఁగఁ జెక్కులు ద్రెళ్ళఁ బీనుఁగుల్
కండలుఁ బ్రేవులుం గలసి
కాలువలై యొసలారె నెత్తురుల్
కుండలచారుమస్తములు
గుప్పలుగట్టె పురంబువీథులన్. 7

వ. అట్లగుటంజేసి. 8

క. కడుసన్నపుఁగార్యము నె
క్కుడురోసముతోడఁ బెనఁగి కుమతులు మహాఖ్యం
బుమగక పెద్దయు సేగిం
బడుదురు చుమి లాటనృపతిపౌరులు వోలెన్. 9

---

౮. దుర్జనునిదూరము చేయవలయును.

సీ. ఒకపర్వతమువీఁద నొప్పెడుకొలనిలో
నంచలు కొన్ని యిచ్ఛానువృత్తిఁ
బగ లెల్ల విహరించి భానుఁడు గ్రుంకంగఁ
బాపాత్ములకుఁ జేరఁ బ్రాఁకరాని

యున్నతోన్నతమగు నొకగండశిలయందు
రే లెల్ల సుఖలీలఁ గ్రాలుచుండు
నట్టుండఁ దద్గ్రహణాపేక్ష నొకబోయ
తెంకిప ట్టరసియుఁ దేఱిచూడ
గీ. లేక యరిగెను నొకనాఁడు కాక యొకటి,
ప్రొద్దుగ్రుంకిన నచటుగాఁ బోయిపోయి
ఖగనినాదము విని వాని గదియవచ్చి,
యుండుటయుఁ దానిఁ గని హంసయూథ మెల్ల.

ఉ. ఎచ్చటనుండి యెచ్చటికి
నేగెద వేమిప్రయోజనార్థ మై
యిచ్చట నిల్చితీవనిన
నేఱి తినంజని కుక్షినిండఁ గాఁ
జెచ్చెర నున్కిపట్టునకుఁ
జేరఁగఁబోయెడిప్రొద్దు లేమి నా
కిచ్చట నుండఁగా వలసె
నిట్టిది నావిధమంచుఁ జెప్పినన్. 2

క. అగుఁగాక నిలువు మనిహం
సగణం బంతయును బలుక సంకటపడుచున్
సుగుణుఁడు మతిమంతుం డనుఁ
దగ వెఱఁగినయంచ యొకటి దా నిట్లనియెన్. 3

సీ. సబము నెంగిళ్లు దీనిభోజనము క్రూర
మిట్టిమెగ్గులు వేయును నేలచెప్ప
ఖగములంచుఁ జండాలుఁడు కాకమనుట
కదుప్రసిద్ధంబుఁగాదె యానోడువినరె. 4

క. వల దీరే యిది మనకడ
నిలిచినఁ గీడొందు మనల నేఁ జెల్లిటిలో
పలఁ జేరకున్నఁ గాలము
తలచైనను జేరు నింత తథ్యము సుండీ. 5

వ. అనుటయుఁ గార్యం బెఱుఁగనితరుణమరాళములు కొన్ని
యమ్మతిమంతునుద్దేశించి. 6

సీ. ఇంతవట్టువాద మీకాకి యొక్కటి
యొక్కరాతిరిచట నున్నమాత్రఁ
గీడు సేరు ననుచుఁ గీనువగొట్టుట
యిద్దివెఱవు గాక యెఱుక యగునె. 7

క. పెక్కులు బుద్ధులు గఱచిన
నెక్కుడు భయమనుట నిక్కమింక బహూక్తుల్
తక్కు మిదియుఁగా కిది తా
నెక్కడికిం బోవుఁ దిమిర మిప్పుడు రాఁగా. 8

క. అని పలికి దాని నుండం
బనిచి యభీష్టంబు లైనఫలములచే భో

జనమొనరింపఁగ నుండఁగఁ
దినయిమ్ముల వాయసంబు దగ నివసించెన్. 9

వ. ఇట్లు వసియించి. 10

గీ. అచట రెట్టఁబెట్టె యరోఁదయము గాఁగఁ
దడయకరిగెనంత దానిరెట్ట
శిలలసంధిఁ బొంద మొలచె నం దొకవట
భూజఫలములోని బీజముండి. 11

మ. అది నానాఁటికిఁ జేర్చి శాఖల విహా
యస్స్పర్శ మై యుండఁగాఁ
బదియేండ్లం జనునంత నూడలు కఢుం
బల్వారి వర్ధిల్లుచుం
గదిసెన్ వచ్చి యధిత్యకాతలమువం
కన్ మారినఁదాఁ బ్రాఁకియ
భ్యుదితానంది కిరాతుఁ డొగ్గెనురు లా
భూజంబునం దెల్లెడన్. 12

చ. ఉరులు కుజంబునం గలయ
నొగ్గి నిషాదుఁడు చన్న మీఁద భా
స్కరుఁ డపరాద్రిఁ జేరె జల
జాతవనంబులఁ గ్రీడ మాని స
త్వరగతి మీఁటి మీఁదికి సి
తచ్ఛదముల్ చనుదెంచి యాఁగి వా

గురికలఁ జిక్కి యన్నియును
గుందుతఱిన్ మతిమంతుఁ డిట్లనున్. 13

మ. మన కీపాటులు వచ్చెఁ జూచితిరె నా
మాటల్ వృథాహంకృతిన్
వినఁగా నొల్లక యల్లరాత్రి యిచటన్
మీ రెల్ల వాదాడి యుం
చిన యాకాకము రెట్టలో మొలిచి హె
చ్చెం జూవె యీమఱ్ఱి డి
గ్గిన యాయూడలఁ బ్రాఁకి కాదె మన కొ
గ్గెం బోయఁ డీజాలముల్. 14

క. తగువానిపలుకు సేయుట
తగవెఱుఁగక యడిచిపడమి తమవారలతో
సగుణత్వము గొను టుత్తము
లగుణము లటు గామి యరయ నధమగుణంబుల్. 15

చ. అనవుడు నంచ లిట్లనుమ
హాత్మ భవత్ప్రతిభావిలంఘనం
బున మన కిట్టికీడెవ్రుడు
పుట్టె నుపాయము కల్మి దీనిఁ బా
పనలవిమేనిఁ బాపి హిత
బంధుల నిన్నును గాచికొమ్ము నీ

పనిచినయట్ల చేసి భట
భావముఁ జొందెద మెల్లవారమున్. 16

వ. అనుటయు మతిమంతుం డిట్లనియె—పరస్పరవశ్యు లగు బంధువు లాపద గడవవచ్చు నింకనైన మదీయవచనంబు లంగీకరించెదరేని వినుం-డని మతిమంతుం డిట్లనియె. 17

సీ. కంఠమూలంబునఁ గదిసినయీయురు
లూడిచికొనిపోవు యుక్తి లేదు
గాని చావక యుండఁ గల దుపాయం బైక
మత్యంబు గలిగిన మనకు నెల్ల
నెట్లన్న నిజ్జాల మొడ్డినవేఁటకాఁ
డే తెంచు నిందుకు వేగ తడయ
కప్పుడు మనమెల్ల నవగతప్రాణుల
కరణి నుండినఁ జాలు నరులఁ బాపి
గీ. చచ్చినవి మున్న యని తాను జంపు టుడిగి
వటముక్రింద నన్నిటి దిగవైచు వాఁడు
డిగ్గ నరుదెంచుతఱిఁ గని దిగ్గనంగఁ
బాఱిపోద మెవ్వరమును బట్టువడక. 18

వ. అనుటయు సంతసిల్లి మరాలంబు లన్నియు నిది లెస్సమతం బని నిశ్చయించి యమ్మతిమంతునుపదేశంబున నట్లయుం డెనంత. 19

గీ. వేఁటయు వచ్చి బోయ యవ్విహగయూథ
మున్నచందంబుఁ గనుఁగొని యుల్ల మలరఁ
గెడసినవి పులుఁగు లురులచే మెడలు బిగిసి
యనుచు వట మెక్కి డిగ్గనై చె నంతవట్టు. 20

క. ఒకఁ డొకఁడు డిగ్గవై వఁగ
సకలంబును బ్రోవు గట్టి సంభ్రమమున ని
ల్వక చనె మతిమంతుఁ డొకఁడు
నొక కడపటిశాఖయందు నురి నుండంగన్. 21

గీ. ఆతనిరాకఁ దలంపక యధికభీతిఁ
బోవుటయు తెచ్చవడి ముండపులుఁగు లకట
మోసపుచ్చిర నన్నని డాసి బోయ
యలిగి మతిమంతుమెడ బిగ్గ నులిమి చంపె. 22

క. మతి ధృతి లేనివెడంగుల
మతి గఱపినసుమతికిం బ్రమాదము వచ్చున్
మతి గఱపిన మతిమంతుఁడు
సితచ్ఛదోత్కరముచేతఁ జెడ్డవిధమునన్. 23

క. మతిమంతుం డవ్విధమున
హతుఁ డయ్యెం దక్కఁగలుగు హంసలు దుఃఖా
యతనంబు లయ్యెఁ దముఁ గు
త్సితకాకం బొక్కరేయి సేరినకతనన్. 24

౫. క్రూరులెప్పుడును కృతఘ్నులే.

శా. లీలానిర్జితసర్వజంతు వన బ
లిమిన్ బేరుకొన్నట్టి శా
ర్దూలం బొక్కజరన్మృగంబు నొకచో
దుర్దాంతమై వేసి త
త్కీలాలం బది మున్న గ్రోలి యుదరో
ద్దీవ్యద్బుభుక్షానల
జ్వాలల్ తన్నలఁపంగఁ దల్చి శితమాం
సం బొంది భక్షింపఁగన్. 1

ఉ. కోఱలసంధి నెంపములు
గ్రుంకిన నంత దినక్రమంబునన్
మీఱిననొవ్వి భుక్తిఁ గొన
నేరక యాననగహ్వరంబునం
గాఱెడులాలతోడఁ బులి
గ్రిచ్చఱి లోఁబడియుండ మ్రానిపైఁ
గూఱినవంత నొక్కద్రుమ
కుట్టవిహంగము దాని కిట్లనెన్. 2

ఉ. నొవ్వియలంపఁ గూసెదవు
నో శోకమాఱును మాయ వేల్కో
తివ్వలు కాలఁ జుట్టినను
దెర్రింపఁగలేవు తరక్షునాథ నీ

కివ్విధ మైనయాపదకు
నేదికతంబు విధాత యక్కటా
యెవ్వరి నెట్లు సేయఁడు వి
హీనమతిం బ్రతికూలుఁ డైనచోఁ. 3

క. అనుటయు దానికిఁ జెప్పెం
దనపొందినవేధ పులి; యుదారోపాయం
బునఁ దీనిఁ బుత్తు నేమే
లొనరించెద వని విహంగ మొయ్యనఁ బలికెన్. 4

చ. అనవుడుఁ జిత్రకాయము ప్రి
యంబున నట్టిదయేని నొక్కమే
లని మితిసేయ నేమిటికి
నాప్తసఖుండుగ నిన్నుఁ జేసి యే
వనమున నేమిజంతువు న
వారణఁ జంపిన మాంస మర్ధముం
గొను మని యిత్తు నేహితముఁ
గోరినఁ జేయుదు నీకు నెచ్చెలీ. 5

క. నావుడుఁ బెద్దయుఁ విప్పఁగ
నీవదనముఁ దెఱవు మనుచు నియమించి దురం
తావిర్భావితసాహస
మై విహగం బంతఁ జొచ్చె నతినిపుణతతోన్. 6

గీ. దంష్ట్రికలు పాదమునఁ గొని తన్ని సంధి
నున్నయెముకను సంచున నూఁది పట్టి
పాపి కదిలిచి పెఱికి యాపక్షి యధిక
వేగమునఁ బులివాఁగడ వెడలిపోయి. 7

క. ద్రుమశాఖనెక్కి యెముకను
నుమిసినఁ బులినోరు నొవ్వియుడిగి మఱి దిన
క్రమమునఁ బుండాఱిన నొ
క్కమహామృగమును వధించికొని యొకచోటన్. 8

క. సమలంగా నచ్చోటికి
ద్రుమకుట్టము వచ్చి కట్టెదుట నిలిచి మృగో
త్తమ నాభుక్తికిఁ దగుమాం
సము వెట్టుము పలుకు మృదువచనములు నాతోన్. 9

. అని పలుకుటయు. 10

. నీ వెవ్వరు మాంసం బే
లా వలసె నీకు నేను లంచము వెట్టన్
నీవు పులుఁగ వే మృగపతి
నావచనమ్ములఁ బ్రయోజనము నీ కేలా. 11

క. అనవుడు నెఱుఁగవె నన్ను వ
దనకుహరములోనఁ జొచ్చి దాడలయెడ నా
టినశల్యముఁ బెఱికిన చెలిఁ
జనునే నను మఱవ నీకు శార్దూలపతీ. 12

వ. అనుపలుకువినినవృషభము యాద్రుమకుట్టంబుతోఁ బ్లికెను.

గీ. కాయ లుడివోయినట్టి వృక్షంబుఁ బాఁడి
యెల్లఁ గడచిన ధేనువు నేఁడుఁ గడపి
నతఁడుఁ గార్యము దీర్చినయతఁడు నపుడ
గాని యాదరణీయులు కారు పినప. 14

వ. అది యెట్టిదనిన వినుము. 15

మ. విపినాంతర్భవహింసత్వఘాతుకుఁడ నై
విఖ్యాతకృత్యుండ నై
కృప యొక్కింతయు లేని నావదనముం
గ్రీడారతిం జొచ్చినం
గుపితత్వంబున మ్రింగినం జనఁగ నీ
కుం గ్రిమ్మఱం గల్గునే
యుపకారం బన నింతకంటె మఱియుం
గోం డెద్ది యూహింపుమా. 16

వ. అని యిట్లావ్యాఘ్రింబు పరిలాపింప నప్పటికిం జేయునది
లేక దుర్మకుట్టంబు తొలఁగిపోయి యాత్మగతంబున. 17

క. ఇలపైఁ బాదాహతమై
తలవట్టెడు నెగసి ఘూర్ణ తా నొకరునిచే
నలఁపఁబడి వాని చోదరం
దలకిన యచ్చెనటికంటెఁ దక్కువ కాఁడే. 18

మ. అని చిత్తంబునఁ దెంపుఁజేసికొని రో
షాధిష్ఠమై పొంచి కీ
డొనరింపం దటి వేచి యుండి విహగం
బాక్రంత యాలస్యమూ
నిన శార్దూలము కన్ను వోఁబొడిచి పూ
ర్ణీభూతసంతోషమై
చని భూజాగ్రముఁ బొంది యిట్లనియె హా
స్యప్రౌఢవాక్యంబులన్.

క. వింటే మృగమా పోయిన
కంటికి వగవకుము రెండు కన్నులు పోలియుం
గొంట యుడుగుటకు నొకక
న్నుంటకు సంతసముఁ జెందుఁ టుచితము నీకున్.

క. అని పలికి యది నిజేచ్ఛం
జనుటయు నయనంబునొవ్వి సైఁపక పులి య
వ్వన మమ్రివన్ వాపోవుచు
దనదు కృతఘ్నత్వమునన తా హతమయ్యెన్.

వ. కావున.

క. బలహీను లగుచు ధీమం
తుల కెగ్గులు సేసి పొందుదురు కీడు మహా
బలులయ్యు మ్రానిపోటుం
బులుఁగుఁ బరిభవించి పెద్దపులి చెడ్డక్రియన్.

౬. అల్పు లుపకారులనే యవమానింతురు.

కోసలదేశంబున ధా
రాసముఁ డనఁగాఁ గలండు రాజతఁడు నయ
వ్యాసంగము ధర్మంబున్
బాసి చరింపంగఁ దొడఁగెఁ బ్రజలు దలంకన్. 1

ఆరాజు సేయునెగ్గులు
కారణముగ జనపదమునఁ గఱవగుటయు ము
న్నారాష్ట్రంబు దమకు నా
ధారమ్ముగ నుండుకాకితండం బెల్లన్. 2

ఒకయెడం గూడుకొని. 3

ముంగిళ్ళ సెండువులు గా
నంగఁబడవు గలుగుపట్టునం గాపుఘనం
బెంగిలి మెతుకులు చల్లుట
యుం గలుగదు మున్నువోలె నుర్విఁ దఱచుగన్. 4

కసు బలు లిడలే రిచ్చటి
వెడమాయపుటాస లెల్ల వేగ విడిచి యొం
డొడ కరిగి నేరిచినక్రియఁ
గసుపులు రక్షించుకొనుట కార్యము మనకున్. 5

అని కాకుల్ తమదేశమున్ విడిచి భు
క్త్యాకాంక్ష నెందేనియుం

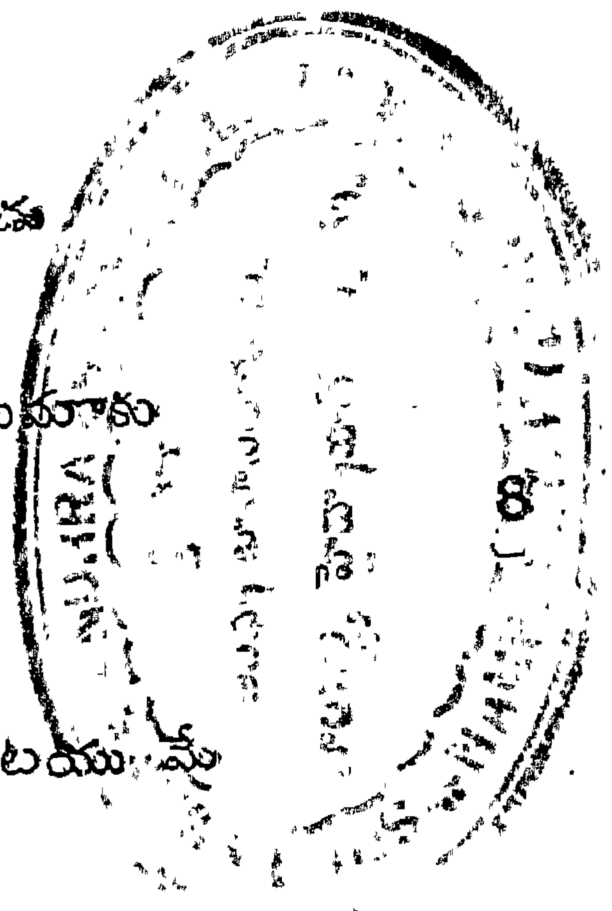
జనుచో దవ్వులఁ బోవ నొక్కెడను గా
సారంబులోనుండి క
న్గాని మోదంబున నీరుకాకు లనుప
క్షుల్ పక్షిజాతిత్వమా
త్రనిబద్ధం బగు బాంధవంబునన చే
రంబోయి ప్రార్థించుచున్.

ఉ. తోకొనివచ్చినం దొలుతఁ
దోయజషండము దన్ను తియ్యనీ
రేకట వోవఁ గ్రోలి దరి
నిమ్మగుచెట్టుల నీడ నుండఁగాఁ
బోకలు గట్టి వారిఖగ
ముల్ తమముందటఁ బెట్టు మీలఁ బే
రాఁకలి యల్లఁ దీర్చుకొని
యచ్చట నద్దినరాత్రిముంచుచున్.

సీ. కదలి వేకువ నేఁగఁగడగుచో నవ్వాడు
నీరుకాకులు వచ్చి మీర లేమి
పనికి నెవ్వోట్టికిఁ జనియెద రనిన మా
వసియించుదేశ మనగ్రహమున
గలుగిన నాహారములు లేక యుందఱుఁ
బండిన భూముల కొంటకడకు

నరిగెద మనిన వాయసములఁ గాకండ
వములట్టిదేని నేవలను నేల

గీ. యిచట నిల్వఁడింక దీకొల నెన్నఁడు
జలచరములు నిందుఁ జాలఁ గలవు
ననుచుఁ గాకు లబ్బ వామిషంబులు మాకు
మేము నీఁదు వెరవు లేమిఁ జేసి.

క. కావున నుదరము లిచ్చుట
నేవెరవునఁ బోవిచికొండు మే మనుటయు మా
మీవిధ మెఱుఁగుచు నొండొక
కావునకుం బోవనిచ్చుట తగవె మాకున్. 9

వ. అని మఱియును. 10

క. కారండవమ్ము లనియెన్
మీ రూరక కొలనికటుత నిలువుఁడు మీ కా
హారంబులు గా నిచ్చెలు
వారిచరోత్కరముఁ బెట్టువారము తవిియన్.

వ. అనుటయు నగుఁగాక యని నిలిచి.

మ. జలపక్షుల్ వెలివైవఁ గొన్నివ్వ గలమ
త్స్యవ్రాతముల్ మ్రింగుచున్
జలజావాససమీపకుంజశిశిర
చ్ఛాయాప్రదేశంబులన్

లలిఁ గ్రీడించుచు నెలన స్తిమితకా
లం బచ్చటం బుచ్చి య
బ్బలిపుష్టంబులు పుష్టదేహములతోఁ
బ్రహ్లాదముం జెందుచున్. 13

క. తమదేశంబున దుర్భి
క్షము వాయుట యరసి యొఱిఁగి చనుచుండి విచా
రము సేయఁ దొడఁగె నప్పుడు
తమలో నన్నిచఖగవితానము లెల్లన్. 14

క. కారండవములు మన కుప
కారము చేసినవి వీనిఁ గన్నుమొఱఁగి పో
నేరక యుండినఁ బ్రత్యుప
కారము సేయంగ శక్తి కలదే పిదపన్. 15

వ. అనుపలుకులు విని యందుఁ గొన్ని యిట్లనియె. 16

క. వీరికిఁ జెప్పక పోయినఁ
జోరత్వమువచ్చుఁ జెప్పి సులభప్రీతిన్
వీ రనుపఁ జనినఁ బ్రత్యుప
కారం బొకయప్పుడు సేయఁగావలయుఁ దుదిన్. 17

వ. అట్లగుటం జేసి. 18

క. వీరు మనకుఁ జేసినయుప
కారం బప్పుగ నెడేల్ల కైకొనిపోవన్

వీరిపయిం దప్పొక్కటి
యారోపింపుదముగాక యదియెల్లఁ జెపుమ్. 19

క. అనవుడు వీరలమీఁదను
నొనరింపఁగ దోస మొకటి యొనరినయది క
ల్గునె యనుచు వెదకి కొంతలు
గనుఁగొని యన్నియును జలఖగంబులకడకున్. 20

వ. చని వాని నుద్దేశించి. 21

క. చిరజీవము మానామము
సరకే మా కొకటి యిష్టసంచారము మై
నదుగక మీ రిట నాఁపినఁ
బరిభవములఁ బొంద నాపఁబడితిమి మీచేన్. 22

చ. నెల పదిప్రొద్దు లే మిచట
నిల్చినమాత్రన మాకు మీర లెం
గిలిసతతంబు వెట్టితిరి
కిల్బిషవర్తనులార యక్కటల్
కలుగనె మెట్టివారికి జ
గంబున నోడల బంట్లు బంట్ల నో
డలుఁ జనుదెంచునంట యక
టా వినరే యిటుఁజేయఁ గూడునే. 23

వ. అదియునుంగాక. 24

క. పుచ్ఛంబు లెత్తి మీావగు
పుచ్ఛంబులక్రిందు నూకుఁ బోరెఁ జూపుచు న
స్వచ్ఛ లయి నీటఁ గ్రుంకెడు
తుచ్ఛల మిమ్ముఁ దిట్టఁ జాలుదుమె యెల్లెడన్. 25

గీ. వ్రతులు మాలోన సగ ముండ్రు వార లిచటఁ
జేరు టాదిగ నొల్ల రాహార మెపుడు
సరసిఁ గ్రుంకుచు మీారు పుచ్ఛములక్రిందుఁ
జూపఁ జూచుచుఁ గోఁతలు చుట్టుకొనిన. 26

వ. అని పలికి 27

క. మీాకొఱగాములు సర్వము
మీాకుండుంగాకయనుచు మింటఁగ లగొనన్
గా కా యని యఱచుచు వెసఁ
గాకులు పూర్వప్రదేశగమనముఁ జెందెన్. 28

వ. అట్లగుటం జేసి.

క. ఉపకార ముత్తముఁడు తన
కృపమెుక్కలమున నొనర్పఁ గిల్బిషుఁ డొకప
త్త్యుపకారము వెదకం డొక
యుపకారమె రోయు నొండె నాపదఁ జేయున్. 30

౭. లోభము నాశనహేతువు.

సీ. విజయపురప్రాంతవిపినాంతరమునకు
బోయ యొక్కఁడు వేఁటకోయి యచట
వనహస్తిఁ గనుఁగొని వల్మీక మెక్కి భ
ల్లమునఁ దుండము ద్రుంచి సమయఁజేసె
వానియెక్కిన పుట్టలోన వెల్వడి భుజం
గం బక్కిరాతునిఁ గఱచె నంత
వాఁడును మొలనున్న వాఁడికుఠారంబు
గొని దాని వధియించి కూలి యీల్గె

గీ. నచటి కొక్కనక్క యరుదెంచి ముదమంది
యేనుఁ గాఱునెలలు మానవుండు
సప్తవాసరములు సర్ప మేకదినంబుఁ
బోవుఁబొమ్ము తనకు భుక్తి యనుచు. 1

క. నేఁటి కివి గంటివెట్టఁగ
నేఁటికి నీబోయవింట నిడ్డనరము లీ
ప్రూఁటఁ గడపఁజాలవె యొక
నాఁటం బ్రాణంబు సమనె నవసినమాత్రన్. 2

క. అని తలఁచి యెక్కుపెట్టిన
ధనువుఁ గదిసి దానికొమ్ముఁ దనగొంతుం గ్రొ
లున మోచియుండఁ జెలఁగుచుఁ
గొనయంబునరంబు లొయ్యఁ గొఱకఁ దొడంగెన్. 3

గీ. నరము లొక్కఁ డొకఁడు నానిచి కొఱకంగ
గొనయ మెల్లఁ ద్రెవ్వ ధనువుకొమ్ము
మిడిసి గళమునాఁటి పెడతల వెడలినఁ
గూసికొనుచు నక్క కూలి గెడసె. 4

వ. అట్లగుటం జేసి లోభం బొప్పదు. 5

౮. అతివ్యయ మాపదకు మూలము.

గీ. పెక్కునీళులు లేనట్టి యొక్కమడుఁగు
క్రేవ నున్నత మగునారికేళ మొకటి
చీకుకొక్కెర యొకటి వసించు నచట
వారిబహుళతరజలచరాహార మగుచు. 1

క. అది యొకనాఁ డంబరమునఁ
బదివేలు బకాదివారిపక్షులు సనఁగా
నదె నాకొలసాములు వో
యెద రని యడ్డముగఁ బాఱి యెక్కుడుప్రియముల్. 2

క. కావించి మీఱ లూరక
పోవుట దగ దల్లభూజమున నిలుతు మదీ
యావాసం బది యచటికి
రావలయును బాంధవాభిరంజన మొసఁగన్. 3

వ. అని తనవసియించు నారికేళంబును జూపి ప్రార్థించి మఱి
యును. 4

క. కొలనొక్కటి కల దచ్చట
జలములు నాహారములు ప్రశస్తరుచులతోఁ
గలిగెడి నేఁటికి మాటలు
కొల మెల్లను బొగడ విందు గోరి యొనర్తున్. 5

వ. అను పలుకులు విని బుద్ధిమంతంబు లగు విహంగములు
కొన్ని. 6

చ. వలవదు మమ్ముఁ నాఁగ గుణ
వంతుఁడ వీవు కొలంబువారిపైఁ
గలిగిన భక్తియుం బ్రియముఁ
గన్గొన సంతసమయ్యె నిచ్చలున్
నిలిచినఁగాని కాదె గమ
నింపఁగనిమ్మని పెక్కుభంగులన్
బలికినఁ బోవకున్నఁ గని
పక్షులలోపలఁ గొన్ని దానితోఁ. 7

క. ఈయూథ మిది యనంతము
నీయిర వెడలేదు నిలువ నీచెప్పినయా
తోయంబుల నాహారము
మాయెఱుఁగనియవియె యల్పమాత్రము లవియుఁ. 8

వ. అట్లుంగాక. 9

క. కనుఁగొనకు వంద లివి మఱి
చను నొండొకదెసకు నీవు చాలవు నీకొ
క్కని కైనను జలదాగమ
మునయంతకు నోర్చి మనుఁగు పోనిమ్ము మమున్.

చ. అనుటయుఁ బొత్తువారికృప
నన్నియుఁ గల్గెడు నన్నుఁ ద్రోచిపో
యినఁ గులమెల్లఁ గన్గొనఁగ
నిప్పుడ మేను దొఱంగువాఁడఁ జుం
డనుచుఁ బతత్రికోటి మన
కారడిఁ బాపముఁ బొందనేఁటి కి
ట్లని యతఁ డాడ నంచుఁ జని
రందఱుఁ గొక్కెరయింటివిందులై.

వ. అట్లు పోయి.

మ. మడు వెల్ల న్వరఁజాఁడి మందుకయినన్
మత్స్యంబు లేకుండఁగా
న్నపుడ యొండొంటికి మున్న మ్రింగి విహగం
బుల్ మాపు నిల్వంగ ని
క్కడ నిమ్మేమియుఁ జాల దంచుఁ జనినం
గారించు పేరాఁకటన్
మఱిసెన్ గొక్కెర కొన్నిప్రొద్దులకు హీ
నంబైనదేహంబుతోన్.

వ. అట్లగుటంజేసి.　　　14

క. వ్యవసాయము గొలఁదియు దే
శవిధముఁ గాలంబుఁ బూర్వసంచిత మగుసా
మ్మ్ము విచారింపక యుబ్బునఁ
దివిరి వ్యయముసేయునతఁడు దీనతఁ జెందున్.　　　15

---

౯. అవివేకులకు హితము దెలుపుటగూడ హానియే.

క. కానన మొక్కటబహుఫల
సూనక మొకమ్రాన నొక్క సూచీముఖము
నావనరమును దమలోపల
నూనిన నెయ్యమున నుండ నొకనాఁటి నిశిన్.　　　1

క. మిన్నెల్ల నీలమేఘ
చ్ఛన్నంబై యొక్కవాన సాంద్రజలంబై
మున్నుగురిసి తుది నీదయు
సన్నపుఁ జినుకులును విపినచరబాధలుగాన్.　　　2

వ. ఎడతెగక యున్న సమయంబున వానరంబు చలియగు
నగ్గిజిగాఁ డొకనాఁడు.　　　3

చ. మిసుఁగుఱుఁబుర్వు వెన్న తగు
వృత్తి కపాయన నంటఁజేసి యొ

కైౘడనఱలోన నిడ్డ నది
యిమ్ములఁ గ్రాలెడు రూపరేఖగాఁ
దడియని గూటిలోనఁ బ్రియ
దారయుఁ దాను నుండి సీతునం
గోడుఁగుర వోయియున్న సఖుఁ
గోఁతిఁ గనుంగొని చాలఁ గుందుచున్. 4

వ. నీడద్వారంబునకుం జనుదెంచి యతనితోడ. 5

క. వడఁకెదు గదయ్య వానకు
నుడుకువ లేదయ్యె రాత్రి యుగమునుగాకె
న్నఁడువేగునె యెవ్విధమున
నుడుగు న్నీబాధ యెట్టు లూరక నిలుతున్. 6

క. ఎడలేదు నిన్ను రమ్మనఁ
గడుసన్నము నాగృహంబు కపివర పెక్కా
డెడిదేమి యిట్టిపుట్టుగు
వడసినపుడ కాదె నాదు పౌరుష మడఁగెన్. 7

ఉ. మచ్చిక రెట్టిగాఁగఁ దన
మందిర మొందిఁ యభీష్టవస్తువుల్
నెచ్చెలు లెల్లఁ బొందిసుఖ
లీలఁ జరింపఁగఁ జేయలేమికిన్
వెచ్చనియూర్పు నించికొని
విన్నఁదవంబును బొంది నెవ్వగ

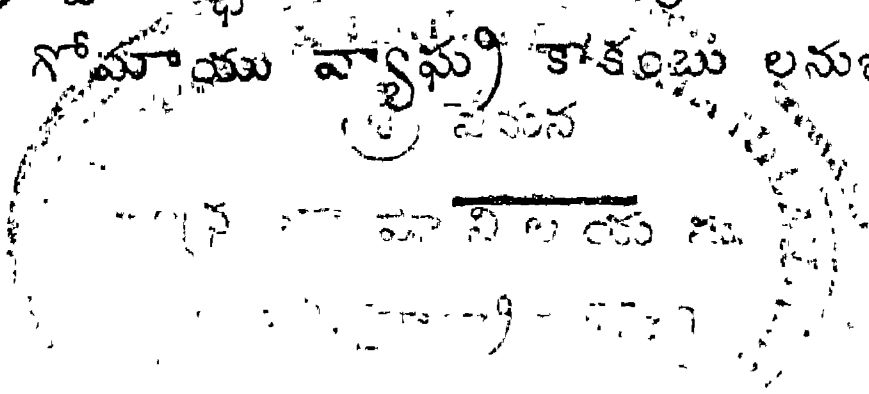
వ. అని శార్దూలంబు పలికిన మృగేంద్రుం డిట్లనియె. 33

ఉ. గోవుల విప్రులం దఱిమి
కూడక ముట్టి భుజించు తచ్ఛరీ
రావృత మాంసపోషణము
నం దనిశంబును మేరు పెంచుటన్
గావిటువంటి కల్మషవి
కారపు మేనులు భక్ష్యభోజ్యముల్
నీవుదొలంగు మాఁకటికి
నేఁడును నోర్చెద వ్యాఘ్రపుంగవా. 34

వ. అని మదోత్కటుండు పలికినఁ బుండరీకంబు సలజ్జావనత వదన ఖిన్నత్వంబునం దొలఁగి చనినఁ దదనంతరంబ కథనకుం డతనిం గదియంజని మచ్ఛరీరంబున భవదాత్మ రక్షణంబు గావింపందగునన్న నాక్షణంబ. 35

క. వడినుతికి లొట్టిపిట్టను
మెడఁగోఱలఁ గఱచిపట్టి మేదినిమీఁదం
బడఁదిగిచిన శార్దూలము
నోడఁగూడిన నక్క తాను నుదరము వ్రచ్చెన్. 36

వ. వ్రచ్చి తచ్ఛరీరమాంసంబు మృగపతికిం బెట్టి తచ్ఛేషంబు గోమాయు వ్యాఘ్రకాకంబు లనుభవించె. 37

స్వేచ్ఛఁజూచి నన్ను నొప్పింపఁజాలవు
వాలకున్న నేనచత్తు నాశ
రీరమాంసమిపుడు ప్రియమున భక్షింపు
మనఘ నాకు దీన నగుముదంబు.

అనినం గాకంబునకు సింహం బిట్లనియె.

అల్పమాంసమిందు నాప్యాయనముగాదు
వట్టిహింస నాకుఁ గట్టనేల
యనిన నాలకించి యమ్మృగేంద్రునితోడ
జంబుకంబు పలికె సౌమ్యఫణితి.

నా దేహము నీకిచ్చితిఁ
గాదనక భుజింపు స్వామికార్యముసేయం
బ్రోదిగల నాకు నిదె నీ
పాదంబులె దిక్కు సూవె పరమార్థముగన్.

౧. అనిన విని మదోత్కటుండు కాకంబుతోడఁ బల్కినట్ల యమ్మృగధూర్తంబునకుం బ్రత్యుత్తరంబిచ్చినఁ బులి కదియం జనుదెంచి సాష్టాంగ నమస్కారంబుచేసి వినయపూర్వకంబుగా నిట్లనియె.

౪. ఎవ్వరు నేఁటికి నామెయిఁ
గ్రొవ్విన మాంసంబు గలదు కొను మాఁకలియున్
నొవ్వియును దీఱు నంతట
నవ్వల నారోగ్యమగు మృగాధిప నీకున్.

ష్పదఱిగినట్టిచోటను బు
　　భుక్షితుండై దురితంబు చేయఁగా
మదిఁ దలపోయకుండునె ప్రి
　　మాదముపుట్టఁ దొలంగిపోదమా. 18

వ. అనినఁ గాకంబునకు శార్దూలం బిట్లనియె మత్స్వామి మ
హావ్యాధిపీడితుండును బుభుక్షితుండునునై యున్నయెడఁ
దొలంగిపోవుట భృత్యన్యాయంబుగా దతని సమ్ముఖంబు
నకుం బోవుదమని కదలునంతం గథనకుండుం గూడుకొ
న్న నన్నలువురుం జని సింహంబు బహిర్ద్వారంబునఁ గథ
నకుని నిలిపి మువ్వురుంజని మదోత్కటునకుం బ్రణమిల్లి
యిట్లనిరి. 19

గీ. అధిప గిరిగహ్వరముల కుగ్రాటవులకు
సరిగి యామిషమబ్బక తిరిగితిరిగి
చిక్కితిమి నీవు చిక్క నశింపనేల
విన్నవించెద మేమొక వెరవు వినుము.

గీ. కథనకుండు మిమ్ముఁ గార్యార్థియై వచ్చి
కొలిచినాఁడు గాని నిలువలేదు
వాఁడు నీకుఁ మాకు వలయుభోజనమగుఁ
బ్రియము వదలి మట్టుపెట్టితేని. 21

వ. అని కాకంబు పలికిన విని మృగేంద్రుండు కర్ణస్పర్శపూ
ర్వకంబుగా హరిస్మరణంబుసేయుచు సభయవాక్యంబుల

సంధి గొలిపించుకొని యెట్లు సేయందగునే వినుమని యి
ట్లనియె. 22

మ. ధనదానంబును నన్నదానమును గో
దానంబు భూదానముల్
విను మిట్లే యభయప్రదానమునకున్
నిక్కంబు తుల్యంబులౌ
ననరాదీయెడ నశ్వమేధ మఖపు
ణ్యంబుల్ భయభ్రాంతుఁగాఁ
చిన పుణ్యంబునఁ బోలదంచు సుజనుల్
చెప్పంగ వింటిందగన్. 23

వ. అనిన గాకం బిట్లనియె. 24

గీ. కులముకొఱకువిడుచుఁ గొఱగానిపుత్త్రునిఁ
గులము విడుచు నూరునిలువుకొఱకు
భూమికొఱకువిడుచు బోరనగ్రామంబు
ధాత్రివిడుచు నృపుఁడు తనకుఁ గాను. 25

వ. కావున నేమందఱముం గలిగియుఁ బ్రయోజనంబు లేదు
సకల జంతురక్షకుండవగు నీ శరీరంబు నిలిచినంజాలు నా
దేహంబీపూఁట కాహారంబుసేయ నవధరింపుమని వాయ
సంబు పలికిన విని మృగపతి యూరకున్నయెడ లబ్ధావకా
శుండై తక్కిన మువ్వురుం గూడుకొని యతనిముందఱ ని
లిచియుండ వాయసంబు మాటయు నిట్లనియె.

నొచ్చినయట్లు సజ్జనుఁడు
వేఱొకదుర్దశచేత నొచ్చునే. 8

క. ఓర్వం డెఱుఁగక యుండఁగ
నోర్వం డెఱుఁగంగఁ జూడకుండఁగ నోర్వం
డోర్వఁడు సూడఁగ సుజనుం
డుర్విం దనవారి కైన నొప్పము లెందున్. 9

వ. అని తగుమాటలాడి పెద్దయు వగచి మఱియు నప్పక్షి యిట్లనియె. 10

గీ. కాలఁజేతఁ బేదగావు నీయట్టివాఁ
డకట యుండఁదగిన యాలయంబు
మున్ను జేసికొనని మోసాన నీపాట్లు
పడఁగవలసె నిపుడు నడికిరేయి. 11

క. అని పక్షి హితము చెప్పిన
విని వెంగలి యైనకోఁతి వీఁ డిరవున నా
లును దాను నుండి నన్నొక
పినుఁగుం గాఁ దలఁచికాడె ప్రేలఁ దొడంగెన్. 12

క. తనయింట దివియ యుండఁగ
నను గాయు మసండు నెగడి నాతోఁ గొఱమా
లినమాటల నిసుమంతయుఁ
గొనకుండఁగ నాడె నిట్టికుటిలుఁడు కలఁడే. 13

చ. తనకఁటె యిల్లు గల్గె నఁటె
 తా దొర నాకఁటె యిల్లు లేదు! న
న్ననఁ గనుఁ గ్రొవ్వొ నీవులుఁగు
 పుచ్చెద దీనిమదం బటంచుఁ బె
ళ్ళనఁ దరుశాఖ విర్చి కపి
 యచ్చటి చేరువఁ బల్వలోదకం
బునఁ బడవైచె నంత వెఱ
 పుట్ట ఖగాంగన కూయుచుండఁగన్. 14

వ. అప్పుడు. 15

క. లడిసినయొఱకలు నీళ్ళం
బడి బెగడిన మనసు గలుగు ప్రాణేశ్వరి న
య్యెడ నుడిపి తెచ్చి యొండొక
యెడకుం గొని యేఁగి పక్షి యిమ్మల నుండెన్. 16

క. కావున వివేకహీనుల
క్రోవం బోవలదు వారితోడి చెలిమి దా
సేవెంటనైన నాపద
గావింపకపోదు సుమతికలితుల కైనన్. 17

౧౦. సుమతిపగ మేలు విమతి నెయ్యమున కంటె.

క. మందరపురిఁ గాంతాజన
కందర్పుఁడు గలఁడు రాజు ఖగవృత్తిసమా
ఖ్యం దనరి బుద్ధిమంతులఁ
జెందఁడు సాకురుఁడు గాఁడు శిశుకాలమునన్. 1

క. గర్వోద్ధతచాపలమున
దుర్వర్తనుఁ డైన నృపసుతునిచే నిమమల్
సర్వము గని తన్మంత్రులు
దుర్వారాసహ్యబహుళ దుఃఖాన్వితులై. 2

వ. ఆత్మగతంబున. 3

సీ. అక్షరజ్ఞుఁడు గాని యతనికి శాస్త్రపు
రాణాగమాదులు రావు సారఁగ
గ్రంథాధిగమశక్తి గలుగక శుద్ధవి
వేకంబు లేదు వివేకశుద్ధి
కలుగక కర్తవ్యకర్మ మెఱుంగఁడు
కర్తవ్య మెఱుఁగక కడఁగిచేయు
క్రియల నీగఁగరాని కిల్బిషంబులఁబొందుఁ
బాపుండు నరకకూపమునఁ ద్రెళ్లు

గీ. నరకవాసి వేదనరుఁ డగుఁ బేదయై
కడుపుకొఱకుఁ బాతకములు చేసి

రౌరవమునఁగూలు గ్రిమ్మరి నట్టి యీ
పదలకెల్లఁ గుదురు చదువులేమి.

వ. అని చింతించుచుండ నక్కాలంబున.

సీ. ఎలుకవేఁటలపేర నేఁగి పట్టణములోఁ
బ్రజలయిండ్లు కూలఁద్రవ్వఁబంపుఁ
జెలఁగి జేగలకుఁ దొండలనేయఁబోయి
దారిమంటపంబులు గాసిసేయుఁ
గోడిపోరులపేర వాడలఁ దిరుగుచుఁ
బోడఁగన్న కడవలఁ బొలియనైచు
వేఁటకుక్కలఁ దెచ్చి విడిచి మందలలోని
మేఁకల కుసికొల్పి మెచ్చియార్చుఁ

గీ. గాలకింకరులట్టి కింకరులతోడఁ
గూసి రాఁగూడి పొద్దునఁ గడుపుదోరఁగి
వెడఁగుఁదనముఁ బ్రల్లదమును వేనవేలు
మదముతోఁ జేయుచును రాకుమారుఁడిట్లు.

క. ఉరులును బోనులు గూళ్ళును
బరుసని చెద్దుములు గాలిపడగలు బొరిఁగిం
కరులం బొడిపించెడి యీ
సరభసములు దక్క నొండు సైఁప వతనికిఁ.

క. ఆనరపతి యనువుగ నొక
వానరపోతంబుఁ దెచ్చి వాత్సల్యముతో

డానిఁ బెనిచి యస్త్రాయుధవి
ద్యానిపుణతఁ బొందఁజేసి యభివర్ధిలుచున్. 8

కంచుకము దొడిగి కుండల
చంచత్కటకాతివేషచయమిడి శితఖ
డ్గాంచితరూపముతోఁ దన
కంచుకియై యుండఁబనిచెఁ గదలక యెపుడున్. 9

ఆరాజు మందిరోద్యానంబునకు నేఁగి
యొకనాఁడు తాను బహురాజకార్యఖులుఁ
డడవుగాఁ గ్రీడించి యొడలు నిద్రాలసం
బగుటయు నందఱ నచట నచట
వసియింపుఁ డనిపంచి వనచర మొక్కఁడ
తోడరా దట్టంపునీడ నిలిచి
పరిమళమృదుసిత పవనంబు నెలవైన
గురివెందపందిరి గుజ్జుసెజ్జ
సుప్తుఁ డగుచుండి వానరుఁ జూచి నన్ను
డాయవచ్చిన జీవుల వేయు ఖడ్గ
ధారఁ దునియంగ ననిచెప్పి కూరె నిద్రఁ
గపియుఁ బనిపూని భూపతిఁ గాచియుండె. 10

ఆసమయంబున. 11

సునునోదామము రాజుకంధరమునన్
శోభిల్లు నత్తావికై

భ్రమరం బొక్కటిమూఁగ దానిఁగని కో
పవ్యగ్రమై క్రోఁతి ఖ
డ్గమునన్వేసినఁ జేఁటితోన ధరణీ
కాంతావతంసంబుకం
ఠము రెండయ్యె వినీతుఁ డైన పతిచే
ష్టల్ చేటు దేకుండునే. 12

---

౧౧. చెఱుపఁదలఁచువాఁడే చెడిపోవును.

గీ. నందినీనామనగరంబునందు గలఁడు
బంధుగుం డనియెడు నొక బ్రాహ్మణుండు
ధనికుఁ డఁట తొల్లి యవిలంఘ్యదైవఘటనఁ
బిన్నలై పుత్రు లుండంగఁ జేవవడియె. 1

వ. అప్పు డతం డాత్మగతంబున. 2

మ. బలవద్దైన్యము వక్త్రగహ్వరముగాఁ
బలోచ్చెట్లఁ గొన్నట్టియ
ష్పులు మైచాఱలుగాఁగ బాలకుదితం
బు లోఁగుట ల్గాఁగ దు
ర్మలయారణ్యముతో భయప్రకరమూ
ర్తి క్రూరమై యుండఁగాఁ

డలమే వెల్వడఁజేయు లావుకలిమిన్
దారిద్ర్యశార్దూలముక్. 3

ఉ. ఐనను దీనిఁ బాపఁదగు
యత్నము చేసెదఁగాక చిత్రవ
ర్ణనగరంబులో గుణగ
రిష్ఠుఁడుఁ బూర్ణధనుండునై మదీ
యానుజుఁ డున్నవాఁడు విపు
లాఖ్యుఁడు వానికి సౌమ్యగల్గఁగా
నే నిటు బీదనై నవిధ
మిచ్చ నెఱింగిన వాఁడు కుందఁడే. 4

వ. అతం డొసంగు కనకము గొనివచ్చి యిచటం గర్షకుండ
నయ్యెద. 5

సీ. ఈలోక మింతయు నాలుగుపాళు లిం
దొకట భిక్షుకులు సోమకులు నొక్క
పాలు సేవావృత్తి బ్రదికెడువారు వి
ద్యోపజీవికులును నొక్కపాలు
వ్యవహార మాడెడువారుఁ దస్కరులును
నొకపాలు కర్షకు లొక్కపాలు
మొదలిపాళ్లు మూఁడుఁ బిదపటిపాలి
యనవరతంబును నపహరించు

గీ. నపహారించియు నంతంత కవి నశించు
నపహృతం బయ్యు నది వృద్ధినందుచుండుఁ
గానఁ దగురాజు గలిగినఁ గరిసనంపు
జీవనముఁ బోల దొండొకజీవనంబు. 6

క. అని తలఁచి కడలి కతిపయ
దినముల ననుజపురి చేరి తెరువున డస్సెన్
దనువు మును బేదయై నలిఁ
గినమాసముకంటె మిగులఁ గృశమై యుండన్. 7

మ. అనుజాగారముఁ జేరవచ్చిన నతం
డల్లంతఁ దా నగ్రజుం
గని సందేహము వొందియున్ గమనశే
ఖామాత్రిఁ శోధించి క
న్గొని కన్నీరునఁ బాదము ల్గడిగి స
న్మోదమ్ముతో నెత్తి దీ
వన డగ్గుత్తిక డింద నాతఁ డదిమె
న్వాక్యంబుతోఁ దమ్మునిన్. 8

తదనంతరంబున. 9

విపులుం డగ్రజునకుఁ దగు
నుపచారంబులు ప్రమోద ముత్కటముగ ని
క్కపుభక్తిఁ జలిపి యాతఁడు
విపన్నుఁ డగు టతనిచేత విని దుఃఖితుఁ డై. 10

వ. నిజపుత్రకళత్రసహితంబుగా నాతని నిష్టదేవతానిర్విశేషం
బున నారాధించుచుండ నొక్కమాసంబు చన బంధుకుం
డు తమ్మునితో నొకనాఁటిరాత్రి యెల్లి యవశ్యంబునుం
దనకుఁ బయనంబు సేయవలయు నని నిర్బంధించి పలికిన
నర్ధరాత్రిసమయంబున నవ్విపులుండు దనయంగణంబున
గతపరిసాంద్రమాధవీలతాచ్ఛన్నం బగు చూతకుంజంబు
క్రిందికిం బూర్వజుం దోడ్కొని యేఁగి వేకువన యతనిప
యనం బగుటఁ దన్నిమిత్తంబు లగు మాటలాడె. 11

క. కొనిపోవరాదు తెరువునఁ
గనకము తెక్కలిఘనంబు కాకున్నను మో
వనురాదు పెద్దహేమం
బని యన్నకుఁ దెలియఁజెప్పి యకుటిలమతియై. 12

వ. అనేకనిష్కసహస్రమూల్యం బగు నొక్కమాణిక్యం వా
నికి మ్రింగ నిచ్చి మీరు ప్రభాతంబున జీర్ణమలినాంబరం
బులు ధరియించి యరుగునది యని చెప్పి యిరువురు శయ
నస్థానంబుల కరుగుటయు. 13

క. వారలపలుకులుఁ దద్వ్యా
పారంబులుఁ దెలియనెఱిఁగి ప్రమదహృదయుఁడై
చోరుం డొకరుం డచ్చటి
భూరుహమున నుండి వారు పోయినవెనుకన్. 14

ఉ. కన్నము వెట్టఁ జన్న నొక
కంచముఁ జీరయుఁ గాక యబ్బ దా
సన్నిలువం బ్రిమాద మది
చాలఁగ లాభము చేరె నాకు నే
నిన్నిశి వృచ్చి వేగుతటి
నిప్పటివిప్రుని గూడి పోవుచుం
గన్నపువేఁట మాని మణిఁ
గైకొని ధన్యుఁడ నై చరించెదన్. 15

వ. అని నిశ్చయించి యచ్చటు వాసి పోయి ప్రభాతం బగు
టయు. 16

గీ. పయనమై పోవు బ్రాహ్మణుపజ్జఁ దగిలి
సాధువోలె నాతనితోడ సముచితంపు
భాషలాడుచుఁ దనచేయుపనికి ననువు
తలఁచికొనుఁ జోరకుండును దనమనమున. 17

క. నడుము నలనడదు ముందటి
యడవిం దెగఁజూతు విప్రు నని తలఁచుచు న
య్యడవిఁ దరిసి యరుగఁగ న
క్కడఁ దెక్కలికాఁడు వచ్చి కడురౌద్రమునన్. 18

క. ఇరువురఁ గట్టియుఁ గొట్టియుఁ
బరిభవములు వెట్టఁ బేదపన్నల మనుచున్

గరుణముగఁ బలుకఁగాఁ గృప
మొరగినచిత్తముల వార లొండొరుతోడన్. 19

ఈయొడళుల కీకోకలు
వేయైనను దగవు కపటవేషము లివి యీ
మాయలకు మనకు లేదె యు
పాయము చీరుదము వీరిఁబట్టి యుదరముల్. 20

అనుచుండ నందులో ముఖ్యులగువారు. 21

వృత్తి యొకనికడుపు వ్రియ్యంగ నందులోఁ
బసిఁడి లేక యున్నఁ బరుని బ్రిదికి
యరుగనిత్త ముండినట్లైన నితరుని
వ్రత్త మిదియె కార్యవృత్త మనుచు. 22

నిశ్చయించి తమ యిరువురిలోపల నొకని వధియింప నుద్యుక్తు లగుసమయంబునం జోరుం డాత్మగతంబున. 23

ఏనేమి తలఁచి వచ్చినఁ
దానేమి తలంచె నిచట దైవం బవురా
తా నొక్కటి తలఁపఁగ విధి
తా నొక్కటి తలఁచు ననుట తథ్యం బయ్యెన్. 24

పావనుఁడు బ్రాహ్మణుం డని
భావింప కకారణముగఁ బాపాత్ముఁడ నై
యీవిప్రుఁ జంపఁదలఁచితి
నావిధి యిట్లుండ నట్లు నా కేలబ్బున్. 25

ఉ. ఒప్పమి సేయఁడేనిఁ దగు
నుత్తమవంశజుఁ డేని నేరికిం
దప్పొనరింపఁ డేని నతి
ధార్మికుఁ డేని దురాత్ముఁలైనవా
రప్పురుషావతంసమున
కాఁడి యొగ్గొనరింపఁ జూచినం
దప్పనె చేటు వారలకు
దైవముకన్నులు పుట్టుఁజీకులే. 26

గీ. ఇతనికడుపు వ్రిచ్చి యిం దిప్డు రత్నంబుఁ
గాంచిరేనిఁ దనదుకడుపు వ్రిత్తు
రురక చంపిపోదు రూరక విడువరు
కడుపు వ్రిచ్చు టెల్లు గట్టి తనకు. 27

వ. అయినను. 28

క. తనకడుపు మున్ను వ్రిచ్చినఁ
గనకము లేకున్న నతనిఁ గాచెద రెట్లుం
దను విడువ రింక బహుచిం
తనములఁ బని యేల కాచెదంగా కితనిన్. 29

వ. అట్లుంగాక. 30

క. క్షీణకరుణచే బ్రాహ్మణుఁ
బ్రాణముఁ గొనఁదలఁచినట్టిపాపము మగుడం

ఘ్రాణంబుఁ గాచి యతనికిఁ
బ్రాణం బీకున్న నెట్లు పాయఁగనేర్చున్. 31

వ. అని కృతనిశ్చయుండై. 32

క. తనకడుపు మున్ను వ్రచ్చం
డనుటయు నటుఁజేసివార లందేమి యుఁ గా
ననివారై యీతని వ్ర
చ్చిన యట్టుల కాదె యేల చెనఁటిగఁజంపన్. 33

వ. అనుచు నవ్విప్రుబంధముక్తునిం జేసి నిజేచ్ఛం జనుమను
టయు. 34

క. కూ్రరులచే విడివడి సుత,
దారాదులఁ గలసి యతఁడు ధన్యుం డయ్యెం
జోరుఁడు వివేకమానస
చోరుఁడు నాకమున కరిగి సుఖియై యుండెన్. 35

క. అవివేకచరిత మట్టిది
సవివేకచరిత్ర మిట్టిచందం బగుటన్
సవివేక హీను సంగతిఁ
దవులఁగవల దాపదలకుఁ దప్పఁ దలఁచినన్. 36

౧౨. మతిమంతు లుపాయముచే శత్రుల జయింతురు.

చ. ఒకపెనుగానలో నొకమ
హోన్నతభూజమునందు బాలశా
బకములఁ బ్రిస్ఫుటప్రబల
పక్షములం గలవానిఁ బ్రోచి కొం
చొకశుకి యుండు నత్తరువు
నొద్దన చిక్కని వెల్గమానియం
దొకఫణినాయకుండు గర
ళోల్బణుఁడుం డొకకోటరంబునన్.

వ. అట్లారెండును నుండ నంత నొక్కనాఁడు. 2

క. తొల్లియు నచ్చోటన తన
పిల్లలఁగొని చన్నబోయ పెద్దయుఁ గ్రూరుం
డుల్లమలర నబ్భూరుహ
మల్లన నెక్కె తనకూర్చునాత్మజయుగమున్. 3

క. చంచులు దెఱచుచు నఱవఁగ
నించుక కృపలేక పట్టు చేర్పడఁ గనిశో
కించుచు రోధించుచుఁ బల
వించుచు నాతనికిఁ జిలుకవెలఁది యిటు లనెన్. 4

క. అన్నన్న లేవె పక్షులు
కన్నులు తెఱవనివి తిన్నఁ గలదే చవినా

మన్నిఁ గొనసేల విడువఁ గ
దన్న యకట చంపఁగూడు నయ్య శిశువులన్. 5

చ. అనవుడు బోయ యిట్లను శు
కాంగనతో నడలంగనేల నీ
తనయులఁ జంప నేను బిసి
తంబులు బ్రోఁతిమె నాకు వీనిఁ గై
కొని వెలవెట్టు వారికడ
కుం జని యమ్మెదు విల్చి వారునున్
బెనుతురు గాని వీని కొక
పీడ యొనర్పరు నమ్ము నెమ్మదిన్. 6

క. అనవుడు దానికిఁ గీరాం
గన సంపఁగ నొల్ల వేనిఁ గనకముపైఁ గాం
క్షను పట్టితేని విడు నా
తనయుల నీ కేను జూపెదను హేమంబున్.

మ. ప్రికటశ్రీయుతుఁ డొక్క డీయడవిలోఁ
బాటచ్చరశ్శ్రేణిబా
ధకు నుల్లంబున నోడి మొన్న తనయ
ర్థంబొక్కచో డాఁచెఁ ద
ప్పక యేఁజూచితి నున్న దాపసిఁడిఁ జూ
పంజాలుదు న్నన్నుఁ బు

త్రికులం గాచెద నెల్లనాఁడు నని పం
తం బాడి రక్షింపుమా. 8

మ. అనినం బెన్నిధి యప్పుడే కనిన యా
ట్లానందముం బొంది యే
నిను నమ్మింపుదు నంచు శాబకముల
న్నీడంబులోఁ బెట్టి చ
య్యన భూమీజము డిగ్గి పోయు నియతుం
డై యొక్కచో నిల్చియు
ర్లును జోనున్ వెసముట్టి నమ్మఁదగుప
ల్కుల్ పల్కె నిర్వంచనన్. 9

వ. అప్పుడు కీరవనిత వానితో నిట్లనియె. 10

క. నమ్మిక లవియేమిటికిం
గ్రిమ్మఱ వచ్చెదవె నీవు ఖగమృగభయదుః
ఖమ్ములకును నాచూపెను
సొమ్ములపైఁ జేయి వెట్టి సుఖివై నతుదిన్. 11

వ. అనిపలికి యిదె రమ్మని తోడ్కొని చని.

i. పూనుఁగాడియం భుజగంబు లోనున్న
వెలఁగమ్రాని పెడఁదతొలట సూపి
దీనఁ జేయి వెట్టి లోన నున్నది సవి
శేష హేమ మనుచుఁ జిలుక చెప్పె. 13

ఉ. చెప్పిన వెఱ్ఱిబోయ వల
చేయటు పొన్నపు సందు గన్నులన్
నిప్పులు రాలుచున్న మహా
నీయగరోజ్జ్వలభీషణోరగం
బుప్పలవాయిఁదిన్న విష
ముగ్రిత నెక్కుడు దృష్టి చీఁకటుల్
గప్పఁగ నోరఁ బెన్నురువు
గ్రమ్మ మృతుండయి కూలె మేదినిన్. 14

గీ. ఆస పాపజాతి యఖిలంబుపైఁ బాఱుఁ
బసిఁడిమీఁద నేలపాఱకుండు
పసిఁడిమీఁద నాసపాఱినమనుజుండు
తనకు వచ్చుకీడు తలఁపఁ గలఁడె. 15

క. తనచే నసాధ్యుఁ డగు శ
త్రుని నన్యునిచేతనైనఁ దుంగునటులుగా
నొనరింపవలయుఁ దా నెఱుఁ
గనివాఁడునుబోలె నీతికౌశల మెసఁగన్. 1

౧౩. మొగమోటము ముప్పు దెచ్చును.

క. యక్షపురంబునఁ గలఁ డొక
యక్షుఁడు ప్రియభాషణుఁ డన నతనివనిత ప
ద్మాక్షి నిపుణిక యనంగల
దక్షుదప్రస్నేహలుఁ డాతఁ డయ్యతివయెడన్. 1

క. ఆరమణి గర్భభరశ్రీం
గారంబున నొప్పెఁ బౌరగణ మట్టియెడన్
క్షీరాబ్ధినాథునుత్సవ
మారాధ్యం బగుటఁ జూడ నని యేగుటయున్. 2

వ. ప్రియభాషణుండు నిపుణికతోడ. 3

ఉ. కొండికదాన వెన్నఁడును
గ్రొత్తవినోదముఁ జూడ వింటఁ గా
వుండెద నేను నీవు నను
ముత్సవ మిమ్ములఁ జూడ నన్న నీ
వుండఁగ నొంటి నేఁ జనుట
యుక్తమె కాదని పల్కితేని నీ
నిండిన చూలు మోచుకొని
నేర్తునె యచ్చటి కేను బోవఁగన్. 4

అనుటయు నీవటఁ జను మిటఁ
జనుదెంచినయంతదాఁకఁ జామా నీతా

ల్చినగర్భముఁ దాల్చెద నని
తనకుక్షిం జూలు మోచి తరుణిం బంచెన్. 5

చ. పనిచినఁ బోయి చూడ్కులకుఁ
బండువనందగు నుత్సవంబు నిం
పెనయఁగఁ జూచి వారుఁ దమ
యిక్కలకుం జనఁగా రసాంతరం
బున మనమూఁది యింటిదెస
వోవుట మాని విభుండు మున్నుఁ జే
సిన యుపకారముఁ మఱచి
చేడియ చింతయొనర్చె నాత్మలోన్. 6

ఉ. ఇంటికి నేను బోఁ దడవె
యెప్పటిగర్భము నిచ్చువాఁడు నా
కంటికి నిద్రలేక యది
కైకొని మోవఁగ నేల వానిచేఁ
గొంటినొ తింటినో యతని
కుత్సితబీజము వానిమీఁదనే
తుత్రింటితి నింత నాకొరుల
దూఱు బొగడ్తయుఁ జూడ నేఁటికిఁ. 7

ఉ. చూలు వహించి వెక్కుచును
సుక్కుచు నుండి ప్రసూతివేదనం

జాలఁ గలంగి యాపదను
జక్కపడంగను నాకు నేల నా
పాలిటిదయ్య మర్త్యసఁగు
వాపినఁ గ్రిమ్మఱ నేల పోమనం
చాలలితాంగి వేఱ యొక
యక్షుని గూడి నిజేచ్ఛ నేఁగినన్. 8

వ. అంతట. 9

క. కడు పథికముగాఁ బెరిఁగిన
వెడమాయం బేని నూర్పు వెడలక కడులోఁ
బడి యాలికి విలపించుచు
వెడఁగగుయక్షుండు ప్రాణవిరహితుఁ డయ్యెన్. 10

క. తగ దొరుల నమ్మ నెప్పుడుఁ
దగువారల నమ్మి రేనిఁ దగుఁగాక మహిం
బగవారల నమ్మఁదగదు
పగవారలకంటె వలదు భామల నమ్మన్. 11

. బలుపున మెలపునఁ గేళిన
కులభామిని వెఱచుఁ గూర్చుఁ గుమతిత్వమునన్
తల నెక్కించుకొనం బతి
కులమును బ్రాణంబు సొమ్ము కోమలి చెఱచున్. 12

౧౮. దుష్టుల నమ్మియు నమ్మకుండవలెను.

క. క్రూరోరగగ్రహణవిష
హారియనంబరఁగునొక్కఁ డతిశయవిషదు
ర్వారము నొక సర్పంబు న
భీరుండై పట్టి వెదురుఁబెట్టియఁ బెట్టెన్. 1

క. పట్టి దానికి నెరగాఁగఁ బట్టి యొక్క
మూషకమువై చిపెట్టియమున్నవోతెఁ
గట్టిడించిన నురగంబుగఱవరాఁగ
నెలుక బెదరక దానితో నిట్లు లనియె. 2

క. నీ కుపకారము సేసెద
నా కభయం బిచ్చి కావు నా కార్యంబున్
నీ కార్యంబులు మేలై
చేకుఱు నాతోడఁ జెలిమి చేసితివేనిన్. 3

గీ. వాఁడు పట్టినప్పుడ వానిచే నైనను
జావవలయుఁ దనకుఁ జావు నిజము
చచ్చియున్న నన్నుఁ జంపి చావని నీకుఁ
జెఱనయుండఁ దలఁచు టెఱుక యగునె. 4

క. ఏ నధికబలుఁడ నాచే
గానిది యీ యెలుకచేతఁ గానోపునె నే

తానా చెలు యేవిధమున
మానుచు నిది కల్లయనుచు మదిఁ దలఁపకుమీ. 5

క. విను మెవ్వాఁ డేకార్యం
బున నిపుణుఁడు దానియందుఁ బూజ్యుఁడు హీనుం
డనవలదు సూదినయ్యెడు
పని చిక్కనికత్తిచేతఁ బాగై యున్నే. 6

ఉ. చాలనభీష్టముల్ తనవ
శంబుగఁ జేయు నరోగ్యుఁడైన న
మ్మేలుఁ దలంచి దానియెడ
మిక్కిలి వేడుకసేఁత నేర్పగుం
గాలపువేఁటకాఁడు ఝష
కాంక్షన తా నుదకంబుమీఁదటన్
దేలెడు దృష్టిపై నిలుపు
దృష్టియుఁ జిత్తము నాదరంబునన్. 6

క. తనకార్యముకొఱకై హీ
నుని యొద్దకునైనఁ బోఁజను మహిం జండా
లునియింటి కుపశ్రుతికై
చనుననఁగా స్వార్థమూఁది సద్ద్విజుఁడైనన్. 7

క. నా చెప్పినట్లు చేసిన
నీచెలువిడు నట్లుఁగాక నిలుపోపక నీ

వే చంపి నన్ను నోరను
వై చికొనిన మానునే భవత్సుతెల్లన్. 8

మ. చెఱయేఁ బాపిన నిష్టమైన వలనం
జెన్నొందఁ గ్రీడించుచున్
జిఱుఁగప్పల్చవిమీలు బల్లు లెలుకల్
చిట్టెల్క లాహారముల్
వఱలన్ గుత్తుకబంటి తెమ్మెరలఁ గ్రో
లంబెట్ట పెంబాముతో
నెఱియుణ్ భోగముసుట్టునుంగలుగు నీ
వీక్షింపుమా నెమ్మదిన్. 9

క. అనవుడు నురగము సంతస
మున నాఖువుతోడ స్వప్నమున నైనను గీ
డోనరింప నీవు నాచెలి
వనుమానముఁ దక్కి నమ్మ మానందముతోన్. 1

వ. ఇక్కరండనిగ్రహ మెట్లుడిపెదవుడుపుమనుటయు. 1

క. ఏ నొక మంత్రమునీతల
పై నుండి జపించి జపము వారించి తగం
గానినుఁ బిలిచెద కదలక
నీ నయనయుగంబు మూసి నిలు మందాఁకన్. 1

చ. అని నియమించి దాని శిర
మంజకరమెక్కి కరండనిగ్రహం

బనువుగఁ జేసి యాఖునక
మప్పుడ పోయె ననంతరంబు లో
చనములు విచ్చిచూచి మది
సంతసమున్ వగపుందలిర్పనా
కనుమన తానుఁ నేగి భుజ
గం బొకబొక్కవసించి యాత్మలోన్. 13

క. ఎలుక కపటమున నాక
న్నులు వ్రామెను మ్రింగలేద నో రెరియఁ గటా
తొలఁగెద నిఁకేఁటిబ్రతుకని
తలఁచె దురాత్మకుల కెందుఁ దగవులు గలవే. 14

క. కెలనికి మేలుగఁ దనకుం
గలిగెడు నిందిత్వమైనఁ గాదనుఁ దుదిఁడాఁ
బొలిసిన మేలని తలఁచును
ఖలుఁ డొకనికిఁ గీడుసేయఁ గలిగినఁ జాలున్. 15

వ. ఇట్లుండి దాని బిలద్వారంబెఱింగి యయ్యాశీవిషం బమ్మూ
షకంబునకు దోషం బాపాదించు నభిలాషంబున. 16

గీ. దానిబొక్కకడకుఁ దా నేఁగి నాప్రాణ
సఖుఁడ యేఁగు దెమ్ము సత్వరముగ
నొక్కచోటనుండి యుచితసల్లాపమ్ముల్
సేయవలె నటంచుఁ జీఱుటయును. 17

క. తాఁగలు పెక్కులు లోపల
బాఁగై తను ముట్టినపుడ పట్టువడక లో
డాఁగి చని వెలికి వెలువడి
పోఁ గనుములు గలుగునట్టి బొక్కయెదిరికిన్. 18

వ. వచ్చి మృద్బద్ధంబైన బిలిద్వారంబున నిల్చి యాద్విజి
హ్వాంబుతో నిట్లనియె. 19

క. నన్ను మును నీవు గాచితి
నిన్నుం జెఱ కేను వాపి నిలిపితి నాకై
మున్ను గల కరుణ మఱవక
మన్నింపుము నాకు నంత మానవ చాలున్. 20

గీ. వియ్యమందఁ బోక కయ్య మొనర్చుట
చెలిమిసేఁత తమకుఁ దలము గాని
వారితోడఁ దగదు వలదు నీచెలిమికి
నేను హీనబలుఁడ నెంతవాఁడ. 21

క. మున్నీవు నాకు వైరివి
మిన్నక కార్యార్థమాత్రమిత్రత్వమున
న్నన్ను సహింపుదువే చను
మిన్నిపలుకు లేల వెఱతు నే నినుఁ జేరన్. 23

వ. అనుటయు నయ్యహి సిగ్గువడి పోయె నమ్మూషకంబును
సుఖంబున నుండె. 23

క. నమ్మక పోరాదనుతటి
నమ్మి రిపునిఁగలసి నమ్మనడచుట యొప్పన్
బిమ్మట నేమఱక తొలఁగి
నమ్మక యుండంగవలయు నరవర వానిన్. 24

౧౫. కారణము లేనిపని చేయరాదు.

చ. ఒక నగరంబుచేరువ మ
హోన్నత దేవగృహంబు జీర్ణమై
వికలతనొంది యర్ధము భు
వింబడియుండఁగ దానిఁజూచి యు
త్సుకమతి నొక్కవైశ్యుఁ డది
తొల్లిటియందము నొందునట్లుగా
నకుటిలవృత్తిఁజేయుఁడని
యర్థములిచ్చిన శిల్పకారులున్. 1

క. ఇయ్యకొని నగరుగట్టుచు
నయ్యెడ నొక చేవదూల మది పలకలుగా
వ్రియ్యుటకు నాడనాడను
జయ్యనఁ గీలములుగాడఁ జఱచిన పిదపన్. 2

గీ. ప్రొద్దుచేరఁబడినఁ బోయిరిండ్లకువార
లాసమీపతరుల నాశ్రయించి
తిరుగు మర్కటములు దేవాలయంబున
కవల నివల మెలఁగునట్టియెడను.

సీ. గుడియెక్కి తరులపైఁ గుప్పించునవియును
దరువులపైనుండి దాఁటునవియు
నురుతరశాఖల నూఁగాడు నవియును
బ్రాకారములు ప్రాఁకి పోవునవియు
గోపురంబులమీఁదఁ గూర్చుండునవియును
గోళ్ళఁ బ్రిక్కలువీపు గోకునవియు
నిక్కుచు బొమలెత్తి వెక్కిరించెడునవి
యొండొంటితోఁబోరి యోడునవియు

గీ. నిట్లు వానరయూథంబు లిట్టునట్టు
సహజమగు చాపలంబున సంభ్రమింప
వానిలోపల నొక వృద్ధవానరంబు
దూరముగఁ బాఱి తా విధిప్రేరణమున.

క. కీలాకీర్ణస్తంభము
లోలత్వమై నెక్కి నెఱియలో నండంబుల్
వ్రేలంగ రెండుకరముల
కీలం బెకలించి లావుచేఁ దిగియంగన్. 5

క. బిగువెడలి నీలయూడిన
నగచర బీజంబు లిఱుక నానొప్పిఁగడుఁ
వెగడొంది మొఱలువెట్టుచుఁ
దెగియెఁ మర్కటము దానిత్రిమ్మట వింటే. 6

వ. కావునఁ దమకుం గారణంబులేని పనికిం జొచ్చిన మానవు
లు పెక్కుచిక్కులకు లోనగుదురు. 7

౧౬. స్వయంకృతాపరాధము.

ఉ. కలఁడిల దేవశర్మ యనఁ
గా నొకయోగి యతండు పెక్కు ది
క్కులఁ జరియించి నేర్పునఁగఁ
గూర్చిన యర్థము కంథలోపలం
బొలుపుగఁ బోసి నైచుకొని
పోవఁగ నత్తెఱఁ గెల్లఁగాంచి ముచ్చిలుటకు శిష్యభావమునఁ
జేరి యొకానొక దుర్జనుండొగిఁ. 1

గీ. నామమాషాఢభూతినా నటనమెఱసి
కదిసిభయభక్తులతనికిఁ గానఁబడఁగఁ

బరము విశ్వాస మెసఁగంగఁ బనులుచేసి
మెలఁగుసంతటఁ దపసియు మిగులనమ్మి.　　　2

క. ఈకంథ నాకు వేఁగవి
చేకొన నాషాఢభూతిచే నిచ్చి యతం
డాకందువ వనమధ్య త
టాకముఁ బొలుపారఁజూచి డాసికడంకన్.　　　3

క. ఆచమనం బొనరింపఁగ
నాచేరువ మేషయుగళ మత్యుగ్రముగాఁ
దోఁచియును మస్తకంబులఁ
దాచియుఁ దమలోనఁబోరఁ దానవ్వేళన్.　　　4

గీ. తగరుదోయి తలలు దాఁకంగఁ దాఁకంగఁ
బగిలిరక్తమొలికిపడుచు గట్టి
కరముకట్ట మాంసఖండంబుగాఁజూచి
ఫేరవంబుమిగులఁ జేరవచ్చి.　　　5

వ. ఆరక్తం బాస్వాదింపఁగోరి మేషయుద్ధమధ్యంబని తలంప నెఱుంగక దుర్బుద్ధియగు జంబుకంబు జిహ్వాచాపలంబునఁ దదక్తం బుపయోగించు సమయంబున.　　　6

క. మునివాసివెనుకవెనుకకుఁ
జనితాఁకుతగిళ్ళపడుమఁ జచ్చిన నక్కన్
గనుఁగొని వగచుచు భిక్షుఁ
డెనయఁగ నాషాఢభూతి నెలమిం బిలువన్.　　　7

వ. పాఁడంతకమున్న వసుభరితంబైన యాకంథ నపహరించి చనిన నెఱింగి మోసపోయితినని భిక్షుకుండు దనమనంబున మేషయుద్ధమధ్యంబున జంబుకంబునకును నాషాఢభూతి వలనఁ దనకును నష్టకంబులయ్యెననుచుఁ జింతింపుచుం బోయె. ౪

---

౧౭. వంచకుని వంచించియే శాస్తిచేయవలయును.

చ. గురుసరసీతటంబునకుఁ
గొక్కెరవృద్ధొకఁ డేగుదెంచి ని
ర్భర నియమవ్రతాచరణ
భావము దోఁపఁగ మోము వాంచి కం
ధరముఁ గదించి కన్నుఁగవ
దార్కొనమూసిన దానిఁజూచి య
చ్చెరువునఁ గర్కటంబచటఁ
జేరి మృదూక్తుల నల్ల నిట్లనున్. 1

గీ. మిగులనాఁకంటి పెల్లువ నొగిలి నీవు
చిక్కియును మీన్నుగదిసినఁ జేరకునికి
యద్భుతంబయ్యెఁ జెప్పుమా యని కుళీర
మడుగ దానికి బకవిభుఁ డనియెనప్పుడు. 2

సీ. ఏకొలంకులనైన నిట్టట్టు మెలఁగెడు
మీనుల భక్షించి మేనుపెంతుఁ
బెంచుచో నొకనాఁడు పిసుఁగుఁలో తెనువార్త
నా చెవినాటిన నాఁటనుండి
కడుపువిచారింపఁ గడువిచారంబునఁ
జిక్కితి నేమని చెప్పవాఁడ
ననినఁ గుళీరమేమని వింటివీవన్నఁ
గొక్కెర కన్నీరు గ్రుక్కుకొనుచు

గీ. ననియెఁగ్రైవర్తులిచటికి నరుగుదెంచి
వలలు నూఁతలు మొదలుగావలయునట్టి
సాధనంబులుగొని జలజంతుకోటిఁ
బొరిగొనఁగవత్తు మనఁగను బొసఁగవింటి. 3

గీ. అనికుళీరంబుతో బకమపుడుపలుక
నచటిమీనంబులన్నియు నాలకించి
యోబకంబ మమ్మిందఱ నుద్ధరింపఁ
గలిగితివి నేఁటియాపద గడపవలయు. 4

వ. అనినంగొక్కెర యొకింతప్రొద్దు చింతించి మీకు నేఁజే
యందగిన కార్యంబెద్దియనిన నామత్స్యంబు లిట్లనియె. 5

క. ఇంకని జలములుగలిగిన
నింకొక్క యగాధసరసి నిడినం జాలున్

సంకోచింపక మను నీ
యంకితి వాపుటకు నీవ యర్హుండ వెందుర్. 6

వ. అనిన నా బకం బిట్లనియె జాలరులవారింప నశక్తుండఁగాని మిమ్ము నొక్కొక్కరినె గ్రక్కున ముక్కునం గబళించుకొని పోయి మీకు ననుకూలంబైన తావునం గ్రమక్రమంబున సందఱను బెట్టి వచ్చెదననిన నని సమ్మతించుటయు నా బకంబు. 7

ఉ. ముక్కున నొక్కటింగఱచి
మొక్కల మేమియు లేక పాఱి తా
నొక్క శిలాతలంబుపయి
నుండి రయంబున మెక్కి వచ్చి వే
ఱొక్కటిఁ గొంచుఁబోయి యది
యుం దిని క్రిమ్మఱఁ బాఱు తెంచి దా
నక్కఱదీఱ మత్స్యముల
నన్నిఁటిఁ జంపెను గాంక్షమీఱఁగన్. 8

వ. ఇట్లు క్రిమక్రమంబునం గతిపయదినంబుల నాసరోవరంబునంగల మత్స్యంబులనెల్ల భక్షించి మఱియుం దనివిచనక మత్స్యంబుల వెదకుచున్న బకంబుంగనుఁగొని కర్కటకం బొక్కటి కదియంజనుదెంచి యిట్లనియె. 9

క. ఇమ్మనువు మీనములతో
నిమ్ములఁగూడాడి పెరిగి యున్నాళ్ళను బే్రి

మమ్మనుండితి నొంటిగఁ
గుర్రమ్మర లేనింక నన్నుఁ గొనిపోవఁగదే. 10

క. నావుఁ గుళీరమాంసం
బేవెనుకను నమలియెఱుఁగ నిదినేఁడాసఁగన్
దైవంబేయనుచు దానిని
వేవేగం గఱచిపట్టి విహగంబెలమిన్. 11

క. మును మత్స్యంబుల భక్షిం
చినయెడకుం గొంచుఁబోయి శిలపైఁ ద్రావా
లిన మత్స్యమాంసమేదో
ఘనగంధం బెఱఁగి యెండి కడుఁజకితంబై. 12

వ. ఇద్దురాత్ముండు కపటోపాయంబున విశ్వానంబులనెల్ల ని
చ్చోటవధియించెనని యెఱింగి తనలో నిట్లని వితర్కించె.

క. సాహసములేనివానికి
నూహింపఁగ బ్రతుకుగలదె యొకట ధరిత్రిం
బాహువిజృంభితశత్రు
వ్యూహంబులఁజంపుఁ జచ్చునొంటెఘనుఁడిలన్. 1

వ. అని మఱియుం గుళీరంబు దన మనంబున. 1

ఉ. ఏలోకొ యుద్ధభూమి నొక
యించుకనిల్చి జయంబుఁగైకొనన్
జాలుటలేక పాఱుచెరు
చావు శరీరము దాఁచుఁ దప్పునే

కాలవశంబుగాక యది
గాసక హీనుఁడు పాఱుఁ బ్రాజ్ఞుఁడౌ
వేళఁ దొలంగిపో కనుభ
వించును నిందును నందు సౌఖ్యముల్. 16

వ. అదియునుంగాక. 17

సీ. వైరంబు కొఱగాదు వసుధ నెవ్వారికి
నట్టిది బలవంత మయ్యెనేని
తగిన సాహాయ్యంబు దలకూర్చుకొని పగ
సాధింపవలయు నుత్సాహలీల
బలముఁ గూడకమున్న పగతుండు తఱివేచి
గొదగొనిచిక్కించు కొనియెనేని
నొదుఁగక పగరపై నుఱికి చంపుటయొండె
రణమున వారిచేఁ జచ్చుటొండెఁ

గీ. బాఱి కలకాల మెవ్వఁడు బ్రతుకునంచుఁ
బ్రాణసందేహమునఁ దెగుఁ బ్రాజ్ఞుఁడెఱిఁగి
సాహసము చేయ నాకును సమయమనుచు
నుఱికి కొక్కెర కంఠంబుఁ గొఱికి చంపె. 18

వ. ఇట్లు చంపి యాకులీరం బెటకేనియుం జనియె. 19

౧౮. భుజబలముకంటె బుద్ధిబలమే ఘనము.

ఉ. ఉగ్రవనంబులోన హరి
యొక్కఁడొడ న్వసియించి సర్వస
త్త్వగ్రహణార్థియై బహువి
ధంబుల మాంసముఁ దించునుండఁ ద
ద్వ్యగ్రతఁ జూచి జంతుతతు
లన్నియుఁ గూడి మృగేంద్రపాదప
ద్మాగ్రము లొఁదల ల్గదియ
నార్తిమెయిం బ్రణమిల్లి యిట్లనున్. 1

సీ. అవధరింపు మృగేంద్ర యడవిజంతుసమూహ
మిదె విన్నపంబున కేఁగుదెంచె
నెట్లన్న నన్నింటి నెసరేఁగి యొక్కటఁ
జలపట్టి యొకనాఁటఁ జంపనేల
నిత్య మొక్కమృగంబు నీకుఁ గట్టడగాఁగఁ
బ్రీతి నాహారంబు పెట్టఁగలము
సమ్మతింపు మనిన సకలజంతువులకు
నట్లకానిమ్మని యభయ మొసఁగి
యనుప నవి హోయి నిత్యకృత్యంబుగాఁగ
నుదయ మయ్యెడికాలఁదికి నొకటిఁ జంప

నది భుజించి హర్యక్షము ముదముఁ బొందు
నీవిధంబునఁ జిరకాల మేఁగునంత. 2

క. పులి కోలుకాఁడు గావున
నలయక వరుసెఱిఁగి వాని ననుపఁగ నొకనాఁ
డోలసి యొక చెవులపోతుకుఁ
గలయఁగ నిలువరుస యనుచుఁ గ్రిక్కనఁ జెప్పన్. 3

గీ. పలుకు విన్నమాత్ర ప్రాణంబు చలియింప
శశక మపుడు మూర్ఛఁ జాలఁ దూలి
తెలిసి కన్నుదెఱచి దృష్టించి తలయూఁచి
దిగులుపుట్టి యాత్మ పగుల నొగిలి. 4

వ. ఆశశకంబు ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి తెలివొంది
డెందంబు గొందలం బుడిపికొని వృద్ధుండయ్యును సాహసం
బుఁ దెచ్చుకొని తనలో నిట్లని వితర్కించె. 5

క. క్రూరమృగనిగ్రహాగ్ర
స్ఫారమహాబలమృగేంద్రు సాహస మెసఁగన్
వారింతుఁ ద్రుంతు నొక్కఁడ
సారంబగు నాదుబుద్ధిచాతుర్యమునన్. 6

వ. అని మఱియుం దనమనంబున. 7

క. బుద్ధికి నశక్యమగు నని
యుద్ధాత్రిం గానఁగలదె యిదె గెలిచెద నా

బుద్ధిబలంబున సింహము
నుద్ధతి యణఁగించి ప్రాణ ముక్తికిఁ బాయన్. 8

క. అనుచుఁ దలపోసి యాశశ
మనుమానింపుచును గదలునప్పటికి నినుం
డు నభోమధ్యగతుం డగు
డు నతిక్షుత్పీడచేఁ గడుంగ్రోధముతోన్. 9

గీ. అవుడుగఱచి కంఠీరవం బౌర యివ్వ
నమున మృగములు నేఁడు గర్వమున నేఁటి
దినదినంబును నాకుఁ బుత్తెంచుమృగము
ననుప విది యేమొకో యనునవసరమున. 10

వ. అనుగులు తొట్రుపడంగా
నడలొందినయదియపోలె నయ్యోయెడలఁ
బుడమిఁ బడి మొగ్గి లేచుచు
గడుసరి యగుశశక మొయ్యఁ గదియం బోవన్.

క. అప్పుడు చూచి మృగేంద్రుఁడు
నిప్పులు కనుదోయినుండి నెగయఁగ నోరీ
చొప్పడదు వేళదప్పిన
యప్పటియశనంబు నాకు నహితం బగుచున్. 1.

క. అపరాహ్ణవేళదాఁకం
గపటంబున నీవు రానికారణ మేమీ

విపరీతంబులు పుట్టెనో
విపినంబున నున్న జంతువితతికి నెల్లన్. 13

వ. అని యివ్విధంబున రోషావేశంబునం బలుకుచున్నమృగేం
ద్రునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబులు చేసి శశకం బిట్ల
నియె. 14

చ. కినియక చిత్తగింపు మొక
కీడును నాదెస లేదు నేండు సూ
ర్యుని యుదయంబువేళ నను
నొక్కమృగేంద్రుండు వచ్చి యడ్డగిం
చిన నిది యేల యేలిక భు
జింపంగం బోయెడి నన్నుం బోవని
మ్మనిన వనంబు జంతునివ
హంబుల కేలిక నేన కానొకో. 15

వ. అనుచుం బెద్దయుంబొద్దతండు నన్ను దేవరసమ్ముఖంబు
నకుం బనివినక నిలిపి మఱియు నిట్లనియె. 16

క. నాకంటె నధికుం డెవ్వండు
నా కతనిం దెచ్చిచూపిన న్నిను మెత్తున్
లేకున్న నిన్నుం ద్రుంతుం
గాకని యతెం డప్పు డనుపం గడుభీతిమోయిన్. 17

క. ఆవిధ మెఱింగించుటకై
దేవర యున్నెడకుం బాఱుతెంచితి నీకుం

దేవల్లసినట్టి మృగమును
రా విడువం డనిన నతఁడు రభసం బెసఁగన్. 18

క. ఏవంక నుండు నాహరి
యేవేళకు నాకుఁ జిక్కు నేనేభంగిన్
భావించి యతనిఁ గడియుదు
నావుడు సోతనికి శశకనాథుం డనియెన్. 19

క. సింగరబాఁకలిగొని సా
రంగాది మృగాళి వెనుక రయమునఁ జనుసీ
వంగీకరించి కదలుము
వెంగలి మృగరాజుఁబట్టి వేటపేచిటికిన్. 20

క. అను పలుకువిన్నమాత్రన
తన మదిఁ గ్రోధానలంబు దరికొన శశకం
బున కనియె నోరి! ముందట
వనమున వాఁడున్న దెసకు వడిఁ జనుచుచున్. 21

సీ. ఆమృగేంద్రుండు మహాజవంబునఁ బోట
నతనిముందటఁ దాను నతిరయమున
నెలయించి చెవులపో తెంతయు దూరంబు
గొనిపోయి మున్న చూచినయగాధ
జలములుగల కూప సన్నివేశంబున
నిటు చూడు సీశత్రుచికి నివాస

యోగ్యంబు నెల విదె యూహించి డగ్గఱి
చూచుమాయన దొంగిచూచునప్పు
డాత్మదేహంబు కూపజలాంతరమునఁ
గాంచి వేఱొకసింహంబుగాఁ దలంచి
కన్నుగానక మౌర్ఖ్యంబు కతన నుఱికి
యపుడ మృతిఁబొందె దుర్బుద్ధియగుటఁజేసి. 22

వ. కావున నెంతటి బలవంతునైనను బుద్ధిబలంబునంజేసి బుద్ధిమంతుండు గెలుచు. 23

---

౧౯. క్రూరులనడుమ సాధులు మననేరరు.

చ. అతుల మహోగ్రకాననము
నందు మదోత్కటనామసింహ ము
ద్ధతిఁ జరియించుదానికిఁ బ్ర
ధానులు కాకము పుండరీకముఁ
జతిగల జంబుకంబును గ్రి
మంబునఁ బంపొనరింపుచుండి యొ
క్కతఱి నరణ్యదేశమునఁ
గాంచిరి యుష్ట్రము నింపువేడుకన్. 1

మ. కని నీవెచ్చటనుండి వచ్చితని సం
గాకాది జంతుతతియుం
బునకున్ వందనమాచరించి యనియెన్
మున్ సాధ్వావహుండు నీ
పున మోపింపఁగ మోసి దస్సి యెచటం
బోలేక దాఁగున్నవాఁ
డను మీరేగతి నన్నుఁ బ్రోచినను వే
డ్కన్నిల్తు మీపొందునన్. 2

వ. అని పలికిన యుష్ట్రంబునకు జంబుకంబిట్లనియె. 3

క. ఈ కాన నొక మృగేంద్రుఁడు
చేకొని సామ్రాజ్యపదవిఁ జెన్నువహించున్
మాకతఁడు కులస్వామిగఁ
గైకొని సేవింతు మెల్లకాలము కడఁకన్. 4

క. నీవును మాలో నొకఁడవు
గావున మృగరాజు సమ్ముఖంబున నిడి నే
నీవిధముఁ దెలియఁబలికి శు
భావహమగుభంగి నీకు ననుసంధింతున్. 5

క. అనుటయు నాలొట్టియయును
దనమది ముదమంది వెంటఁ దగిలిన వానిం
గొనిచని మృగపతిముందట
వినయముతో నతని తెఱఁగు వినిపించుటయున్.

వ. అమ్మృగేంద్రుండును నయ్యుష్ట్రంబు నభయవాక్యంబులఁ బ్రమోదం బెసంగంజేసి కథనక నామధేయంబిడి నాపూర్వామాత్యులలో నీ వొకండవై యుండుమని నియమించిన గోమాయు పుండరీక కాకంబులం గలిసి యతిస్నేహంబునఁ బెద్దకాలంబున్న సమయంబున నొక్కనాఁడు మదోత్కటుండు కాకవ్యాఘ్ర గోమాయూష్ట్రంబులం గనుంగొని యిట్లనియె. 7

ఉ. కల్యమునందు భక్ష్యమును
గానక మేనుకృశించె రోగ దా
ర్బల్యము నాకుఁ గల్గుటను
భద్రగజేంద్ర శిరఃపలాద బా
హుల్యము లేమి నుద్ధతికి
నోపక చిక్కితిఁగాన దేహమై
కల్యము మాను కైవడి సు
ఖంబగు పథ్యముఁ దెచ్చిపెట్టుఁడీ. 8

వ. అని పలికిన మృగేంద్రునకు నన్నలువురు నేకవాక్యంబుగా నిట్లనిరి. 9

తే. మీకుఁదగిన యాహారంబు మేముదెచ్చి
ప్రీతి నొకపూఁటకైనను బెట్టలేము
చాల నల్పులమగుట మాచంద మట్టి
దనిన మృగరాజు వారికిననియె నపుడు. 10

ఏపాటి యశనమబ్బిన
నాపాటిం బ్రొద్దుఁగడపి యుట్లుండెవ. నా
కీపాపపుఁ దెవులొదవెం
జూపోపక దైవమిట్లు సొంపడఁగించెన్. 11

వడిఁబోయి మీర లిప్పటి
కడిదికి నేమాంసమైన గ్రక్కునఁ గొని రం
డెడసేయ కనుచుఁ బనిచిన
గుఱువడి నలువురునుబోయి గహనములోనన్. 12

పొదలుచొచ్చి చూచి పుట్టలువీక్షించి
చెట్టుగుట్టమొదలు చేరికాంచి
గిరులు నదులుఁ దొనలు చరికించి పరికించి
కాన నొకమృగంబుఁ గానలేక. 13

కాకవ్యాఘ్రగోమాయూష్ట్రంబులు నలుదిక్కులకుం జెదరి
వెదకంబోయి కథనకుండు వెలిగా నొక్కచో ముప్పురుఁ
గూడుకొన్న సమయంబునఁ గాకంబిట్లనియె.

స్వామిపనిపూనివచ్చిన చందమునకు
నడవిలోపల నేమియు నబ్బదయ్యెఁ
గంట కాహారుఁడైన యీకథనకాఖ్యు
నతని కాహారముగఁ జేయ ననువుగాదె. 14

తచ్ఛేషంబును మనకుఁ గొన్నిదినంబు లుదరపోషణంబు
నకుంజాలు గతకాలంబున ననేక మృగమాంసంబుల ష

నలఁ బోషించిన రాజున కీసంకటంబుఁ బాపందగదేయ
నఁ గాకంబునకు నివి యిట్లనియె.

గీ. అభయమిచ్చి కరుణ నండఁజికంటెను
విభవమిచ్చినట్టి విభునిమొరఁగి
మనము వీనిఁజంప మదినెఱింగిన యేని
నాగ్రహించి మనల నాజ్ఞచేయు.

క. పేరెఱుకమాత్ర నధిపతి
చేరువ నంతంతఁ దిరుగు చిఱుతనినైనం
గారించెనేని సచివుని
భూరమణుఁడు గినియు వీనిఁబోనఁగునె చంపన్.

వ. కావున మనస్వామి యెఱుంగకయుండ నతనిఁ జంపు
కార్యంబుగాదనినఁ బుండరీక జంబుకంబులకుఁ గాకం
బ్లనియె.

గీ. చావు తథ్యంబు మనకు విచారమేల
పెక్కు దివసంబు లాఁకటిపెల్లు కాచుచు
హారికె నెచ్చోట నేమియు దొరకదయ్యె
నరయ నింతకు దైవికంబట్లుకాదె.

చ. మది నధిక క్షుధార్తుఁడగు
మానవు డాలిని బిడ్డ నొల్లఁ డిం
పుదనర సర్పముం దనకుఁ
బుట్టిన యండములన్ భుజించు నో